

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12895

KHURBN YERUSHOLAYIM

Sholem Asch

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שורל - ביבליואטעה

№ 32

שלום אש

הורבן ירושלים

פארלאג "קולטור-ליגע" וווארשע

שְׁוֹלַבִּיבָּלִיאָטֶעֶק

№ 32

שְׁלוּם אֲשָׁ

חֹרְבָּן יְרוּשָׁלַיִם

(פֵּיר גַּעַזְוָאָנְגָעָן)

9920 No 32

פָאָרְלָאָג "קָוָלְטוֹר-קִיגָע", וּוֹאָרְשָׁע

געדריקט אין 1100 זקן. וווארשע 1924. דרייך
רי ווועט", חארשע, נאחוֹלִיטִיעַ נוֹלִיָּה

SZ. ASZ — CHURBAN JERUSZOLAIM
Druk. „DI Welt“, Warszawa, Nowolipie 7.

חַרְבָּן = יְרֻשָּׁלַיִם

ערשתער געזאנג

די כסדר ארום ירושלים מוייערן. — ירמיהו גאנזין לאזט נישט ירושלים חרוב-אטכן. — די מלאכיט ברענן די טויערן איין. — דער בית-המקרא דראונט. — די לויים מיט זיעדר גע-זאגנג. — די וועצע-מיידלען מיט זיעדר פרוכתן. — דער אוזר טון די הילן אין בית-המקדש. — די שטילע האיגות. — די צוֹן חיל נישט איזער דער וועלט שינגען.

עטרעטען ליגט יהודה צו נבוּכְדָּנָצֶרְס פיס. שוין אינגעזאמלט דעם גאנצן פשדים-חיל ארום ירושלים מוייערן האט דער פינט. אלע וועגן אפגעשניטן, אלע וואסערן, וואס פלייטן קיין ידוּשֵׁים, פארשטאפט. הארט בייז צו מוייערן גיעען די פשדים שוין צו. שרין וויזט זיך קעגן זיַי קיין העלֶד נישט מער, קיין פיל, קיין שפין פון ירושלים זיט ווערט נישט מער געווארפֿן צו זיַי — אבער ירושלים נעמט ער דאן נישט איין. עס האבן צייט די פשדים-העלֶדן צו לאָקָן זיַי ער בערד, זאָפָן זיך די האָר אין די אַיְל-געשירן אוֹן קנייפֿן אוֹן קאָרבָּן זיַי ער בערד אוֹן האָר. עס פיטערן זיך דרייק נעבן זיַי זיַי ער געפּוצְטָע ער, דער פינט נעמט ירושלים נישט איין.

יעדעת מאַל, וווען נבוּכְדָנֶצֶר קומט צוֹ יְרוֹשָׁלַיִם צוֹ,
ווערט זי פֿאָרְהוֹוֵילַן פֿוֹן זַיְנָע אָוִיגָן. עס פֿאָרְשָׂוִינְדֶט דער
זַעֲגָן, אָוָן אָוּעָקְגָּעוֹוָאָרְפָּן וווערט ער פֿוֹן יְרוֹשָׁלַיִם מַויִּ
עָרָן אָוִיפָּן מַיִּלְּן וַיִּיט. עס פֿאָלַן דֵי שְׁפִּיןְזָן אָוִיפָּן זַיְנָע אַיִּ
געַנְעָן חִילּוֹת צוֹ. צַי וַיִּמְתַּחַשְׂרֵב שְׁפִּילְטָה יְהוָה מַיט אִם אַ
שְׁפִּילְטָה? אַ, עס צִיטָעָרְטָה דער פֿיִינְט.

אוֹן דָּאַךְ אָוִיפָּה דער צְוּוִיְיטָר זַיִיט. מַוְיָּעָר - אַוְיָטְגָּעָ-
שְׁטָאָרְבָּן לִיגְטָה יְרוֹשָׁלַיִם. וַיִּיְאָרְוִיסְגָּעוֹוָאָרְפָּעָנָע שְׁמָאָטָעָם,
וּאָלְגָּעָרָן זַיְקָ אָרוּם אַיְבָּעָר דֵי וּוַיִּסְעָ גַּאֲסָן דֵי שְׁעָנְסָטָעָ
וּוַיִּסְ-לְוִיכְטָנְדָע לִיְיָבָּעָר פֿוֹן דֵי טְעָכְטָרָעָר פֿוֹן יְרוֹשָׁלַיִם. קִין
פֿיִּנְטָשׁוּוּעָדָה הָאָט זַיִי נַאֲךְ נִישְׁתָּאָגְּנָעָרִירָט. דָּאָס זַעֲנָעָן
זַיִי אָזְוִי דָּוָרָךְ הָוָגָּעָר פֿוֹן זַיִיְעָרָעָ פֿאָלַאֲצָן אָרְוִיסְגָּעוֹוָאָרְפָּן
גַּעַוּאָרָן. עס בְּרָעָנְטָן דֵי זַוְּן אַיְבָּעָר זַיִיְעָרָעָ נַאֲקָעָטָע לִיְיָבָּעָר,
אוֹן זַיִי פֿיְלָן דָּאָס לִיכְטָה נִישְׁתָּאָגְּנָעָרִירָט. אַוְיָטְגָּעָטְרִיקָּנָט, גַּעַלְעָכְצָטָ
נַאֲכָן טְרוֹנָק, אַיְזָן זַיִיְעָרָעָ בְּלוֹטָה פֿאָרְכָּלְאָפָּן גַּעַוּאָרָן אַיִּן זַיִי.
די לִיפָּן, וַיִּזְהָרְבָּעָנְטָעָ רְוִיזָן פֿוֹן זַוְּמָעָרָ-הִיצָּן - אַיִּנְגָּעָ-
שְׁרוּמָפָן. עס דְּרִימְלָעָן דֵי קְרָאנְקָעָ יַיְגָּעָן.

עס באָוּעָגָט טְיִילְמָאַל אַ פֿאָרְחָלְשָׁטָע פֿרְרוּי מַיט אַיְר
הָאָנְטָ אָוָן זַוְּכָּט נַעֲפָן זַיִק אַיְנְצִיךְ קִינְדָּ, וּוֹאָס וַיִּיְאָיָן
חָלוּם שְׁוּוּבָט זַיִן גַּעַשְׁטָאָלָט פֿאָרָאָרָ. טְיִילָה קִינְדָּעָר מַתִּים
הָאָפָּן זַיִי לִיגָּן נַעֲפָן זַיִק; טְיִילָה קִינְדָּעָר, קְרִיבְקִינְדִּיךְ אָוִיפָּ
אָלְעָ פֿיְר, נַוְיָּגָן זַיִיְעָרָעָ פֿאָרְלָעְכָּצָטָע מַיִּלְעָכְלָעָךְ, זַוְּכָּן פֿאָרָ-
עָמָכָט, וַיִּזְהָרְבָּעָנְטָעָ קְרָאנְקָהִיט, נַאֲךְ דער מַוְתָּעָרָס נַאֲרוֹנָגָ
גַּעֲפִינְט דֵי אַוְיָטְגָּעָדָרְטָע בְּרוֹסְטָ, וּוֹאָס וַיִּזְהָרְבָּעָנְטָעָ
פֿרוֹלָטָ, נַאֲגָט דָּאָס קִינְדָּ פֿוֹן אַיְרָ הָוִילָעָ לַוְפָט אַיִּן זַיִק אַרְיָיןָ.
וַיִּדְוָרָךְ אַ שְׁלִיְעָרָ פֿיְלָט דֵי פֿאָרְחָלְשָׁטָע מַוְתָּעָרָ דֵי עַטְילָעָ
גַּפְיכָה פֿוֹן אַיְרָ קִינְדָּ, אָוָן זַיִצְפָּלָט אָוִיפָּן צּוֹם לְעַצְטָן מַאַל

און טראגט איר פארטרייקנטע צונגע אין דעם שטאָרבּנדן
קינדס מיילעכּל אַריין.

שוויגנדייך רוקט זיך די נאכט צו, ווי אַ שוואָרכּע
חוּפה אַיבָּער אַ טוֹיטָעֶר פֿלה. עס הילְּן זיך די גאָסן אין
שָׁאָטָן אִין. אָון אוּיף אַלְּעַ פֿיר הויַּבְּן קְרָאנְקָע אָן פֿין זיַּיְּ
ערָע לְעַכְּעָר אַרוֹטְּצּוֹקְּרִיכְּן. צִי זעֲנָעָן עס יונְגָעָ
צִי זעֲנָעָן עס אַלְּטָעָ? אַלְּעַ זעֲנָעָן אוּיס גַּלְּיִיךְ. זַי נוֹיגְּן
זַיְּעָרָע מַיְּלָעָר צֹ דַעַר עַרְד צֹ, לְעַקְּן מִיט זַיְּעָרָע
צָוְנָגְעָן, חַילְּן פֿון דַעַר עַרְד אַוּוּקְּרִיְּבָּן דַעַם טָוִי, ווֹאָס די
נָאָכְּטָה הַוִּיכְּט אָן אוּיף אַיר. אַבָּער מִיט שְׁטוֹבָּה דַעַקְּן זַיְּ
זַיְּעָרָע מַיְּלָעָר צֹ. טְרוֹקְּן זעֲנָעָן די נָעָכְּט אָון לְיִגְּן זַיְּ
לְעוֹרָע, ווי אַ גּוֹפָּה פֿון אַ ברְּ-מָנָן, אַבָּער דַעַר עַרְד. אַנְגָּעָ
פְּלִיט מִיט טְוִיט אַיז דִּי לְוָפְּט, די נְשָׁמָה ווּרְעָתָ גַּעֲבּוֹנְדָן
אין דַעַם גּוֹפָּה אִין אַזְּאָ נָאָלָט, אָון פָּאָרְחַלְּשָׁט, מִיט בְּעַנְקָעָ
דִּקְּעָ בְּלִיקְּן קְוֹקְּט יְשָׁרָאֵל, ווי נָאָךְ אַ יְשֻׁוָּה אַוִּיס, נָאָךְ דַעַם
פִּינְט.

אַבָּער דַעַר פִּינְט קָאָן יְרוּשָׁלָיִם נִישְׁטָ גַּעֲמָעָן. נָאָךְ
שְׂטִיעָת אַוִּיפְּן הַר-הַבִּית בַּיּוֹם מִזְבְּחָה דַעַר כְּהָן אִין זַיְּן ווַיְּסִין
גַּעֲוָאנְד אָון בְּרַעְנְגָּט דַעַם קְרָבְּן צֹ גַּאֲטָ אִין דַעַר רִיכְּטִיקְּעָר
צִיְּט. פָּאָרְשׁוֹאָכָּט ווּרְעָתָ עַר פֿון דַעַם גַּעְרוֹד פֿון פְּלִיְּשָׁ
וֹאָס בְּרַעְנְזָ זַיְּ אַוִּיפְּן מִזְבְּחָה פָּאָר אִים. דַעַר ווַיְּינְגִּיט אִין
זַיְּנָעָ פָּאָרְטִּירִיקְּנָטָע גַּעְדָּעָרִים אַרְיִין. אָון שִׁכְּבָּר אָון קְרָאנְקָ
פֿון דַעַם גַּעְרוֹד פֿון ווַיְּינְגִּיט אַזְּנָעָן פְּלִיְּשָׁ, ווֹאָס זַיְּנָעָ הַוִּילְּעָ גַּעַ
דָּעָרִים ווּרְעָן אַנְגְּעַבְּלָאָזָן מִיט אִים, שְׁלַעְפָּט עַר זַיְּן קְרָאנְקָן
גּוֹפָּה פֿון מִזְבְּחָה אַוּוּקָ. אַוִּיפְּ אַלְּעַ פֿיר קְרִיכְּט עַר פֿון דַעַר
עוֹרָה אַרוֹיס, נוֹיגְּט זַיְּן קָאָפָּ צֹ דַעַר ווּאָנְטָ צֹ אָוָן עַר הַוִּיכְּט
זַיְּנָעָ נְשָׁמָה אַוִּיס, מִיט דַעַם פָּאָרְחַלְּשָׁטָן שְׁמִיכְּעַלְּעָ אַוִּיפְּ זַיְּנָעָ
לִיפְּן, אַזְּנָעָה אַט מִיט זַיְּן נְכָלָה די עַרְהָה נִישְׁטָ טְמָא גַּעֲמָאָכָּט.

נאר נישט איבער דעם קרבן, וואס דער פהן ברעננט צו גאט, קאן ירושלים נישט פאלן. פאַרײַנדיקט האט זיך ישראל, און גאט איז אוועק פון אים. פון מצרים האט ער אים אַרְוִיסָגָנוּמוּן, אין דעם לאַנד, וואס צו זיינע עלטערן צוגען אַגָּט, האט ער אים אַרְיִינְגָּעֶברָאָכָט. משון האט ער געשיקט צו זי, אַ תורה זי געגעבן, געמיינט, זי' וועלן זיין די לערער פון דער וועלט, זיינע געועצָן די פעלקער לערנען, דערציילן ווער יהוה איז. דורך דורות, דורות האט ער זי נביים געשיקט און אַנגָּעוֹזָאָגָט: „זַיְתִּי וּוְעַלְתִּי זַיְתִּי דָּאַס לִיכְתִּי“. נישט קיין אַקסָּן און נישט קיין קאַלְבָּן וְחַיל אַיך פון אייך, נישט קיין גַּשְׁרֵיִין און נישט קיין געבעט. דעם שוואָכָן הַעֲלָפֶט, פָּאָר דעם אַרְעָמָאָן און פָּאָר די יְתּוּמִים גַּעֲמַט אַיך אָן“. הַינְּטָעָר יַעֲדֵן בּוֹיִם זיך געצען געשטעלט און פון אָמוּוִירְדִּיקָע פֿעַלְקָעָר זיך מְדוֹת גַּעַלְעָנָט. אַ, עס האט אוּפְּגַּעַרְנָט דער צָאָרָן אַין גָּאָט אַרְיִיךְ זיין אוּסְטָדָעָר-זַיְלָט פָּאָלָק.

געציתערט האבן די ייסודות פון דער ערְד, געdoneערט דער הימֶל, און דער ים איז ווי אַ מוּעָר גַּעַבְּלִיבָן שטײַן. די שטערן און די זוֹן האבן זיך אַין די לְעַכְעָר באַהָאָלְטָן, נישט גַּעַוּאָלְטָן גַּיְינָן זַיְעָר שְׁלִיחָות אוּסְפִּירָן און שיינְעָן אַיבָּעָר דער וועלט, ווען גָּאָט האט גַּעַשׂוֹאָרָן יְרוּשָׁלָיִם אָונְטָעַרְצָוּרְעַנְגָּעָן, דעם בית-המְקָדְשָׁ צוֹ פָּאָרְבָּרְעַנְגָּעָן. מיט אַיְזָעָרְנָעָ רִיטָּעָר האָבָּן זַיְיָ די מְלָאָכִים לְוִין זַיְיָעָר באַהָעָלְטָעָ-נִישָׁן אַרְוִיסָגָעַשְׁמִיצָט אָן מִיט גַּעַוּאָלְטָן זַיְיָ גַּעַנְיִיט אַיבָּעָר דער וועלט לְוִיכְטָן צוֹ גַּיְינָן. אַפְּגַּעַצְוִיגָן האט דָאָן גָּאָט פָּנָן דער ערְד, וְאוֹ מְעַנְטָשָׁן האָבָּן אִים גַּעַשְׁאָפָן אַ הַיִּם, אַין די הַיְמָלְעָן אַיז ער אוועק, צְוָרִיק גַּעַלְאָזָן האט ער זי אַלְיִין, פֿאָרְשָׁלְאָסָן די הַיְמָלְעָן אַיבָּעָר אַיר, דעם שְׁעָר-הַרְחָמִים

צוגעמאכט און באשווואירן האט נר די מלֿאכִים, פָּאַר אַיִם
ニישט צו ברענגען קיין געבעט און קיין געוויין. מלֿאכִים
מיט פִּיעַרְדִּיקָע רִיטְעָרָה האט ער בעיַם שער הרחמים אוועק-
געשטעלט — אַפְּצָוְנְרִיבָּן די תפְּלִילָה, ווֹאָס דְּרִינְגְּעָן פָּנָ
דעֶר ווּלְט אַרוֹיף צו זיַּי, אַיְבָּרְגָּעְלָאָזָט די ווּלְט צו אַיד
מוֹלְאַלְיִין. אָ, פִּינְסְּטָעָרָע כּוֹחוֹת, גֵּיט פָּוָן אַיְיָרָע בָּאַהֲלָה-
טָעַנָּע לְעַכְּבָּר אָרוֹיסָט אָוִיסָט אַיְיָרָע מְעַשִּׁים! עַט
פְּרָעָסְט שְׁוִין דָּעֶר שְׁטָאָרָקָעָר דָּעֶם שְׁוֹאָכוֹן, אָוָן קִין גַּע-
רָעָכְטִיקִיט אִיז גִּישְׁטָא מַעַרְ. עַט רִיסְטָן די בְּלִיטָן אִינְגָעָן פָּוָן
דעֶר צְוִיְּתָעָר דָּעֶם זְוַעַן-שְׁטָרָאָל אָרוֹיסָט. די ווֹאָרְצְלָעָן אִין
דעֶר עַרְד קְרִיגָּן זִיךְ צְוִיְּשָׁן זִיךְ אָוָן גּוֹבְּעָנָעָן אִינְגָעָר פָּנָ
דָּעֶם אַנְדָּעָרָן דָּאָס חִיוֹת אָפָּ. אָ, דָּאָס ווּרְיִמְלָה, אַרוֹיף גָּאָטָס
חַסְד בֵּין אַהֲרָן גַּעַשְׂצִטָּה, צֹו שְׁפִּיוֹן דָּעֶם שְׁטָאָרָקָן אִיז עַט
גַּעַזְאָרָן, אָוָן גַּאנְצָע מִנִּינִים. בְּאַשְׁעָפָעָנִישָׁן גִּיעַן שְׁוִין אָוְנְטָעָר
דעֶר זָוָן. אָ, עַט נְוִיגְט זִיךְ שְׁוֹאָךְ קָעָפָל דָּאָס אַרְעָמָע גְּרוּזָל
צֹו דָּעֶר זָוָן צֹו אָוָן פְּרָעָגָט אַרוֹיף גָּאָט. דָּאָס קְלָאָפְט מִיט זִינְעָ
פִּיגְעָלָע, אַיְבָּרְגָּעְלָאָזָט אִיז נְעַץ אַלְיִין, קְלָאָפְט מִיט זִינְעָ
זִונְגָּע פְּלִיגְלָעָן, פִּשְׁטְשָׁעָט מִיט זִיךְ שְׁנָאָבָּל, אָוָן זִינְעָ
אַיְגְּעָלָעָק קוֹקָן מִיט אַנְגָּסָט דָּעֶם טּוֹיט אַנְטְּקָעָגָן — זַוְּנְדִּיקָע
גָּאָט. נָאָר פָּאָרְשָׁלָאָסָן האט גָּאָט זִינְעָ הַיְמָלָעָן אַיְבָּר דָּעֶר

חוּלָט אָוָן אַיְבָּרְגָּעְלָאָזָט עַט צֹו זִיךְ מוֹלְאַלְיִין.

אַפְּבָר ווִי אָשְׁפִּיוֹ שְׁטָעָכֶט דָּעֶם פָּאָרְשָׁלָאָסָעָנָעָם הַיְמָלָ
אָן אִינְזָאָמָעָר גַּעַוְויִין, ווִי אָשְׁרִיְּעָן פָּוָן אָסִינְד, קְלָאָפְט
אוֹיפְּטָן שְׁעַר הרחמים אָן אָוָן דְּרִינְגָּט. אַרְיִין צֹו גָּאָט — עַט
אִיז יְרָבְּיָהָס גַּעַבְעָט, ווֹאָס שְׁפָאָרָט אַזְוִי אִין די הַיְמָלָעָן אָן.
אִיז גַּעַהְיָלָט אִיז זִיךְ זִוְיִין זַוְּיִסְן גַּעַוְאָנד, דְּרִיְּט זִיךְ דָּעֶר מֵאָן
פָּוָן פִּינְ צְוִיְּשָׁן די לְעַבְדִּיקָע מַתִּים אָרוֹום. אִין גַּרְוָבָהָקָע
די אִים גַּעַהְיָט אַרְאָפְגַּעְזָאָרָפָן, גַּעַוְאָרָפָן שְׁטִינְגָּר אַרוֹיף

אַיִתּוֹ, וְזֹעַן עַר הָאַט זַיִי אָוֶן זַיִיר שְׁלַעכְטָס דַעֲרַמְאָנָט. יַעַצְטָן
זַיִי אַשְׁאָטָן דַרְיִיטָן עַר זַיִק צַוְיִישָׁן זַיִי אַרְוָם, אָוֶן וְזַיִדְעָר רַוְעָ
פָוָן קִינְד וְוַעַט דִי גּוֹסְטְדִיקָע מַוְטָעָר פָוָן טַוִיטָ צַוְרִיק-אַזְוִי לְאָגָן,
יַר. יַהְוֵס קְרֻעְצָן יְרוּשָׁלָיִם נִישְׁטָט שְׁטָאָרְבָּן. אַיְינְגְּעוֹזָאָפָט אַיִן
יַעַדְעָן זַיִן טַדְאָפָן בְּלוֹטָן דִי לְיִידָן פָוָן זַיִן פָאָלָק, דַרְיִקְטָעָר צַוְעָ
זַיִן פָאָרְדָאָרְטָעָר בְּרוֹסְטָן דִי קָאָלְטָעָ קְעַרְפְּעָרָסָטָן דִי טַוִיטָעָ
קִי דַעְרָ צַוְעָן. אָוֶן וְזַיִי אַפְאָרוֹוָאָנוֹנְדָעְטָעָ חַיה שְׁרִיְיטָעָר אַיִיףָ
מִישָׁ פָאָרְבְּלוֹטִיקָטָעָ אַוְיִגְן אָוֶן רַוְפְטָ צַוְעָן הַיְמָלָן צַוְעָן: «גָאָט, זַעַט
דִי שָׁאנְד, זַעַט!» אַיִן דִי וּוַיְנְקָעַלְעָךְ בָּאַהֲאָלָט עַר זַיִק, זַיִצְטָ אַפְעָ
דָאָרָט טָאָג אָוֶן נַאֲכָטָן, וְזַיִי אַמְשָׁגְעָנָעָר בְּלִיקְטָעָר אַרְוָם זַיִק
שְׁטוּמָן אָוֶן רַעְדָט צַוְעָן זַיִק אַלְיִין. גָאָט קוֹקְטָ דָאָךְ אַיִן זַיִן הָאָרֶץ
אַרְיִין אָוֶן עַר וּוַיִּסְיְרָמְיהָוָס לְיִידָן. אַיְינְזָאָם שְׁלַיְיכָט זַיִק זַיִן
גַעְבעָט אַיִן דַעְרָ בְּלִיְיעָנָעָר לְוַפְטָ אַרְיִין, שְׁלַאֲגָט זַיִק אַדְוָרָ
דָעַם וּוְעָג אַיִן פָאָרוֹוָאָלְקָנָטָן הַיְמָלָן. עַס טַרְעָטָן צַוְרִיקָפָאָר
יְרָמְיהָוָס גַעְשָׁרִיָּה דִי שְׁטוּנָגָעָ מַלְאָכִים מִיטָּזִיעָרָוָרָ
וְזַיִי אַשְׁטוּרָם יַאֲגָט זַיִי יְרָמְיהָוָס גַעְבעָטָן פָוָן פָאָרְשָׁלָאָסָעָנָעָם
טוּעָנָרָפָאָר. אָוֶן עַס בְּרַעְכָט זַיִק אַיִן דָעַם הַיְמָלָן אַרְיִין אָוֶן טַרְעָט
פָאָר גָאָט פָאָר — אָוֶן לְאָזָט יְרוּשָׁלָיִם נִישְׁטָט שְׁטָאָרְבָּן.

אַבְעָר עַס בְּעַנְקָט דַעְרָ חֹולָה נַאֲכָן טַוִיטָן, אָוֶן פָוָן גַסִּיסָהָ
בְעַט גַעְנָאָרָט מַעַן דָאָס וּוַיְנְעַנְדִיקָעָ קִינְד אַפָעָ, עַס זַאֲלָ לְאָזָן
דִי מַוְטָעָר שְׁטָאָרְבָן רַוְיִיק. אַזְוִי הָאַט גָאָט יְרָמְיהָוָן פָוָן יְרוּשָׁלָיִם
אַרְוִיסְגַעְנָאָרָט. גַעְזָאָגָט הָאַט עַר אִים: «נַאֲךְ עַנְתָות גַיִי אָוֶן
קוֹיפָדָאָרָט אַפְעָלָד בַּיִי דִיְין פַעְטָעָר דִיר אַפָעָ. אָוֶן זַעַט דִיךְ
רַוְיִיק אַיִף דָעַם לְאָנְד — נַאֲךְ וּוְעָט דַעְרָ פִיְינְטָ יְרוּשָׁלָיִם נִישְׁטָט
גַעְמָעָן, — אָוֶן רַוְיִיק קָאָנָט אִיר בְּלִיְיבָן דָא נַאֲךְ אַוְיִפְנָן אַרְטָן».
אָוֶן וְזַיִי יְרָמְיהָוָה הָאַט נַאֲרָ גַעְטְרִיסָט דִי טַוִיעָרָן פָוָן
יְרוּשָׁלָיִם פָאָרְלָאָזָט, זַעְנָעָן פִיר מַלְאָכִים פָוָן הַיְמָלָן אַרְאָפְנָעָנִיָּה
דְשָׁרֶט אָוֶן הָאָבָן זַיִק אַיִיףָ דִי מַוְיִעָרָן פָוָן יְרוּשָׁלָיִם גַעְשְׁטָעָלָט,

אַנְגָעָנוּמָעַן בֵּי דִי ווּעַנְטָ אָוֹן צָעֶבֶרָאָכָן זַיִ. נִישְׁתָ נְבוּכְדָנְזָר,
נִישְׁתָ נְבוּזְרָדָן הָאָבָן דִי הַיְלִיקָע שְׂטָאָט אַיְנְגָעָנוּמָעַן, נָאָר וּוְ
מָשָׁה דָוָרָק גָּאָטָס קָוָשׁ גַּעַשְׁטָאָרָבָן – הָאָט גָּאָט אַלְיַין זַיִן
שְׂטָאָט צָעֶבֶרָאָכָן. אַרְאָפָגָעָנִידָעָרָט הָאָבָן פִּיר מְלָאָכִיכָט פָּחָן
הַיְמָל אַרְאָפָ, פָּאָקָעָלָן הָאָבָן זַיִ גַּעַהַאַלְטָן אִין זַיִיְעָרָעָה הַעֲנָט.
בֵּי דִי פִּיר וּוַיְנְקָלָעָן פָּוָן בִּיתְהַמְּקָדֵשׁ זַיִ אַוּעָקָגָעַשְׁטָעַלְטָ
אוֹן גָּאָטָס הוּאָיָן אָוְנְטָעָרְגָעָצְוָנְדָן.

גַּעַשְׁטָאָנָעָן זַעַנְעָן דִי פָּהָנִים בֵּי זַיִעָרָעָבָודָה אוֹן הָאָבָן
דָעַם קְרָבָן אַוְיָפָן מוּבָחָ גַּעַבְרָאָכָט, אוֹן דִי לְוָיִם מִיט זַיִעָרָעָ
הָאָרָפָן הָאָבָן פָּאָר גָּאָט אַלְיַיד גַּעַזְוָנָגָעָן. דָעַרְזָעָן הָאָבָן זַיִ דָעַם
פִּיעָרָעָ פָּוָן דָעַרְוּיִיטָן, וּוְיִעָרָה אָט אַרְוּמָגָעָכָאָפָט דִי פִּיר וּוּעַנְטָ
פָּוָן מְקָדֵשׁ, זַיִעָרָעָ אָרָט הָאָבָן זַיִ נִשְׁתָ פָּאָרְלָאָזָט אוֹן וּוַיְטָעָר
זַיִעָרָעָבָודָה גַּעַטָּאָן. שָׁוִין כָּאָפָט דָעַרְפִּיעָרָעָ דִי עָזָרָה אָן, דָאָס
פִּימְפָטָן-הַאַלְּצָן צָוִישָׁן דִי מְעַשְׁנָעָ זַיִלְעָן קְנָאָקָט, אוֹן עָס
הַזְּיָשָׁלָט זַיִר דָאָס פָּלָאָם אִין זַיִבְנָ-פָּאָרְבִּיקָן קָאָלִיר, – רַזְיִק
שְׁטִיְעָן וּוַיְטָעָרָעָ דִי פָּהָנִים בֵּי זַיִעָרָעָ דִינְסָט, אוֹן הַעֲכָרָ שְׁאָלָט
דָאָס לְיִדְ פָּוָן דִי לְוִיִּים. עָס בְּרִיטָ דָעַרְמָאָר-שְׁטִיְעָן אָוְנְטָעָר
זַיִעָרָעָ פִּיס, דָאָס גָּאָלְדָ טָוקָט זַיִ אִין פָּלָאָם, אוֹן זַיִ פְּלִין
נִשְׁתָ קִין לְיִדְ ; דָאָס פִּיעָרָעָכָט דָעַמְ פְּרוֹכָתָ-אָן, צִינְדָט
זַיִעָרָעָ וּוַיְטָעָנָד אָוְנְטָעָר, שָׁוִין בְּרַעְנָעָן דִי פִּידָלָעָן אִין
זַיִעָרָעָ הַעֲנָט, עָס קְנָאָקָן דִי סְטוּרָנוּס, עָס בְּרוּמָעָן דִי הָאָרָפָן
זַיִעָרָעָ לְעַצְטָן קְרֻעָכָן, אוֹן הַעֲכָרָ שְׁאָלָט דָאָס לְיִדְ פָּוָן דִי
לְוִיִּים. עָס כָּאָפָט דָעַרְפִּיעָרָעָ דָעַמְ גַּעַזְאָנָג אִין בְּרַעְנָט עָס אָזָן-
טָעָר אִין זַיִן פָּלָאָם, אוֹן עָס טְרִיפָן דָעַרְפָּוָן טְרָאָפָנס בְּלָוָט אִין
פִּיעָרָעָ אַרְיִין. הַוִּיךְ וּוְאָרָפָן דִי פָּהָנִים דִי שְׁלִיטָלָעָן פִּין בִּיתְ
הַמְּקָדֵשׁ צָוָם הַיְמָל אַרְוִיָּה. עָס כָּאָפָן זַיִ מְלָאָכִים פָּוָן פִּיעָרָעָ אָוְנְטָעָר
אוֹן טְרָאָגָן זַיִ צָוָם הַיְמָל צְוֹרִיק. אוֹן זַיִ גַּיְעָן, דִי כָּהָנִים, צָו זַיִעָרָעָ
עָבָודָה צְוֹרִיק אָוֹן, וּוְיִעָרָעָ קְרָבָן, וּוּעָרָן זַיִ פָּאָרְבָּרָעָנָט פָּאָר

גאָט. עס קומען צוֹגַיִן די וועֶב-מִידְלָעַךְ, די טעכטער פון די פהַנִּים אָוָן לְוִיִּם. געהאָט האָבָן זַיִן אַן אַוִינְקֵל פון בֵּית-המקדש זַיִעֲרָע וועֶב-שְׁטוֹלֵן שְׁטִיְין, גַּעַשְׁטְּרִיקַט האָבָן זַיִ מיט גָּלְדָּעָנָע פֿעַדְעָם אַיִּף פּוֹרְפּוֹרְ-צִיִּיג די פרוכתער פָּאָרָן בֵּית-המקדש. געהילְט האָבָן זַיִ זַיִעֲרָע יוֹנְגָע לְיַיְבָּעָר מיט די האָלְבָּ-גַּעַוּעַבְּטָעָ פֿרְוֹכְתָּעָר פון פּוֹרְפּוֹרְ-שְׁטָאָפְּ אַין גָּלְדָּעָנָע פֿעַדְעָם, אָוָן ווי די לְוִיִּים מיט זַיִעֲרָע לְיד וועָרָן זַיִ מיט זַיִעֲרָע שְׁטִיקְעַרְיִיעַן אַין דָּעַם בֵּית-המקדש-פִּיעָר פָּאָרְבְּרָעָנָט. עס שְׁיסַט דָּעָר פִּיעָר זַיִן פְּרִידְזְ-גַּעַשְׁרִיִּי, – צַי אַיְבָּעָר דָּעַם פְּרִישָׁן מִידְלָ-לְיִיבָּ, צַי אַיְבָּעָר דָּאָס גָּלְדָּ אָוָן פּוֹרְפּוֹרְ-גַּעַוּעָבְּ, פְּרוֹמֶט עָר זַיִן פְּרִידְזְ-גַּעַזְאָגָּ ? עס פָּאָלָן די רַיּוֹן, די יְסֻוזָּות פון דָעָר וועַלְט, די קוּפְּעָרָנָע זַיִלָּן פון בֵּית-המקדש, ווי גַּעַט-לְעַכְעַר הַרְוָגִים לְיִיגָּן זַיִ זַיִךְ אַין פִּיעָר. עס רַוִּיטְלָט זַיִ זַיִעֲרָע גָּלְאָנָץ ווי מיט בְּלוּט באָגָּאָסָן. אָוָן עַט אַיִּז, ווי נִישְׁטָ-עַרְדִּישָׁעָר שְׁטָאָפְּ וּוֹאָלָט אַין פִּיעָר פָּאָרְצָעָרט גַּעַוּאָרָן, נָאָר שְׁטִיקְעָר הַיְמָלְ-זְוַאַלְקָן טַוְקָן זַיִךְ אַין לְעַצְטָן רַוִּיטְלָעָן זְוַעַן-לְיכָטָן. קָלָאָר אַיִּז מִיטְאָמָּאָל גַּעַוּאָרָן דָּאָס לְיִכְטָן, אָוָן פון דָעָר לְאָזָּוָר-שִׁין, וּוֹאָס מיט אִיר באַשְׁיַׁינָט די זָוָן דָּעַם הַיְמָל אַיִּז מִיטָּאָגָּ. שָׁעה, אַיִּז דָעָר פִּיעָר באַהֲלָט גַּעַוּאָרָן, ווי אַרְיִינְגְּעָגָּאָסָן זְוַאָלָט זַיִךְ קוּוָּאָלָן לְבָנָה-לְיכָט אַיִּז דָעַם יִם זְוַעַן-שִׁין – אַזְוִי לְיִכְטָן זַיִךְ אַדוֹרֶךְ לְיכָט. אָוָן אַ גַּעַרְוךְ האָט זַיִךְ אַיְבָּעָר דָעָר וועַלְט פָּאָרְשָׁפְּרִיט, ווי דָעָר רִיחָ פון גָּנוּ-עָדָן וּוֹאָלָט אַיִּף דָעָר עַרְד אַרְאָפְּגָּעָנִידָּעָרט. דָאָס האָט דָעָר פִּיעָר דָעְרָגְרִיכָּט צַו די אַוְצָרוֹת אַיִּלָּן, וּוֹאָס זְוַעַן אַיִּן אַוִינְקֵל פון בֵּית-המקדש באַהֲלָט גַּעַשְׁטָאָנָעָן פון דָוָד המַלְכָּס צִיְּטָן. יְעַדְעָר פָּהָנְ-גָּדוֹלְ האָט געהאָט זַיִן אַיִּל – גַּעַשְׁטָעָלָט אַיִּז גַּעַוּאָרָן דָעָר גַּעַשְׁמָאָק נָאָךְ דָעַם פְּהָנָס גּוֹסְט, לְוִוִּיט זַיִן יְחָוָס אָוָן לְוִוִּיט זַיִן אַיִּדְלְקִיּוּט. אַיְבָּעָרְגְּעָבָּן אַיִּז גַּעַוּאָרָן דָעָר סּוֹד פון די

איילן – רײַבן די געווירצָן, די געלְַיְַטן אוֹן די קרייטעכּצָר –
פֿון דּוֹר צָו דּוֹר, צָו שְׁטוּלֵן דּוֹם גַּעֲרוֹךְ לְוִיט דּוֹם מַשְׁפָּחָה-
רִיחַ. וּוֹאָרִים יַעֲדָע אִידְּעָלָע מַשְׁפָּחָה אַין יְרוּשָׁלָם הָאָט אַיְרָע
אַיְגֶּעָנָע אַיְלָן גַּעַהָאָט. אוֹן נָאָר דּוֹם רִיחַ פֿוֹן דּוֹם לְיִיבּ הָאָט
מַעַן דּוֹם יְחוֹס דּוּרְקָעָנָט. פִּילְ אַיְלָן זְעַנָּעָן דָּאָרָט גַּעֲוֹזָן, וּוֹאָס
וּזְעָן מַעַן הָאָט זַיִירּ רִיחַ דּוּרְשָׁפִּירְט, הָאָט מַעַן צָו זִינְדִּיקָן
אוּפְּגָעָה עָרָט אוֹן אָן אִידְּלָקִיט אַיְן אַרְיָין אַין הָאָרֶץ, אוֹן בְּעַ-
סָעַר אַיְן גַּעֲוֹאָרָן דּוֹר מַעֲנָטָש. נָאָר אַיְן אַיְלָן אַיְן דָּאָרָט גַּעַ-
זָעָן, פֿוֹן יְעַנְעָם קְרִיגָּל, וּוֹאָס שְׁמוֹאֵל הַנְּבִיא הָאָט דּוּרְפּוֹן דּוֹד
הַמֶּלֶךְ גַּעַזְלָבֶט, אוֹן קוּיִם הָאָט עַר דּוּרְפִּילְטּ זִין גַּעֲרוֹךְ, הָאָט
דִּי שְׁכִינָה גַּעֲרוֹת אַויִּיףּ אִים, אוֹן עַר הָאָט גַּעֲוֹאִיסְטּ, וּוֹעַר עַס
אַיז גַּעַרְעַטּ, אוֹן וּוֹעַר אָוּמְגָעְרַעְכּט. דּוֹם קְרִיגָּל הָאָט אַמְּלָאָק
פֿוֹן בִּיתְהַמְּקָדֵשׁ צְוַגְּעָנוּמָעָן אוֹן פָּאָרָן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ אִיפְּבָּאָ-
זָאָרָט.

אוּפְּגָעָנָגָעָן זְעַנָּעָן די אלְּעָן אַיְלָן אַין פְּלָאָם פֿוֹן בִּיתְ-
הַמְּקָדֵשׁ. אוֹן צְעַטְרָאָגּן זַיִירּ גַּעַשְׁמָאָק הָאָט דּוֹר וּוֹינְטּ אַיְ-
כָּעָר דּוֹר גַּעַנְצָעָר גַּעַגְגָּטּ אַרְוּם. אוֹן וּוֹאָרָע אַיְן נָאָר גַּעֲוֹזָן
אַשְׁוֹאָכָעָר אַויִּיךְ צְוֹוִי טְרוּזָנָט מִילְּ, אָז עַר הָאָט דּוֹם גַּעֲרוֹךְ
דּוּרְפִּילְטּ, אַיז עַר בָּאָלְּדָגּ גַּעַנְעָזָן גַּעֲוֹאָרָן. אוֹן וּוֹאָרָע אַיז
נָאָר גַּעֲוֹזָן אַיְנָעָר, וּוֹאָס הָאָט בְּדַעַזּ צָו זִינְדִּיקָן גַּעַהָאָט, אַז
עַר הָאָט נָאָר דּוֹם רִיחַ דּוּרְפִּילְטּ, אַיז אַין אִים אָן אִידְּלָקִיט
אַרְיָין – גּוֹט גַּעֲוֹאָרָן אוֹן תְּשׁוּבָה גַּעַטָּאָן.

פֿוֹן דּוֹם פִּיְיעָרּ הַאָבָּן זִיךְ יְוָנָגָע וּוֹיְסָעּ מְלָאָכִים גַּעַטְרָאָגּן,
מְחַנּוֹת, מְחַנּוֹת, וּוֹיְדֵי טּוּבִין זְעַנָּעָן זִיךְ פֿוֹן דּוֹם פִּיְיעָרּ גַּעַשְׁטִיגָּן
אוֹן זְעַנָּעָן אַיז די וּוֹאָלְּקָנָס אַרְיָין אוֹן פָּאָרְלָאָרָן גַּעֲוֹאָרָן אַיז
דּוֹר טִיפְּקִיּוֹת פֿוֹן הַיְמָלְ. עַס זְעַנָּעָן דָּאָס גַּעֲוֹזָן דִּי סְזָדוֹת פֿוֹן
קְדָשִׁי-קְדָשִׁים, וּוֹאָס הַאָבָּן זִיךְ מִיטּ גַּאַט אִיפְּבָּאָהָאָלְּטָן. יַעֲדָע
שְׁטִילְעָתְפִּילְהָ, יַעֲדָעָ שְׁטִילְעָתְרָ נָדָר, בָּאַהֲלָלְטָעָנָעָר קִינְדָּעָר-
גַּעֲוֹזָין אוֹן שְׁטוֹמָעָ לְיִידּ, וּוֹאָס קִיּוֹן מַעֲנָטָשׁ זַעַט זִיךְ נִישְׁטָּ, נָאָר

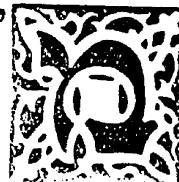
נאט אליען וויס דערפונן, — האט גאט זי ווי א טיינערע פערלך-שנורד צונזיגעקליבן און אין זיין קדשי-קדשים אויפֿאָוָאַרט. אלע די כשרע נשות זענען כייט אים, ווי טויבּן-געשטאלטן, אין הימל געלוויגן, וווען גאט האט זיין הויז פֿאָרְלָאַזֶּט.

לאנג האט זיך געציגן די נאכט פּון חורבן-בִּיתְהַמִּקְדֵּשׁ. די זון האט נישט געוואָלֶט אַרוֹסִיגִין שַׁיְנַעַן אַיבְּעָר דַּעַר וועלט, וווען עס איז געקומען אַיד צִיִּט, אַ, געשלָאנַגָּן האָבָן זי דִי-מְלָאַכִּים מִיט פִּיעַרְדִּיקָע רִיטָּעָר. באַהֲאָלְטָן האט זיך אַירָע בְּהַעֲלְתָּעָנִישׁן אַריִין: "צַו-וֹאָס זֶל אַיך אַיבְּעָר דַּעַר וועלט שַׁיְנַעַן גַּיִן, וווען דַּעַר בְּיַהֲיָה-הַמִּקְדֵּשׁ אַיז שְׁוִין מַעַר נִשְׁתָּא אַרְיף אַיד?" זענען זיך צו דַּעַר נאכט געקומען אַין האָבָן געוזאגט: "בְּלִיְבּ דַּו אַיבְּעָר דַּעַר וועלט". האט זיך גענטפֿערט: "מַיִן צִיִּט אַיז פֿאָרְבִּיִּי". אַזְוִי האט די נאכט נישט געוואָלֶט מַעַר אַיבְּעָר דַּעַר וועלט בְּלִיְבּן, אַוְן אוֹיך נישט דַּעַר טָאג. זענען זיך צוֹם רְבוּנוֹ שֶׁל עַולְם געקומען אַין האָבָן געפרעאגט: ווֹאָס צוֹ טָאנַ? האט גאט זיך געההייסַן קומען פָּאָר אַים, זענען די לִיכְטָעָר פָּאָר גאט געקומען אַין טוֹנְקָעַלְעַד שְׁלִיְיעָרָס גַּעֲהִילְת אַוְן גַּעֲזָאָגָט אַזְוִי: "הָאָסְט אַוְנוּ בְּאַשְׁאָפָן די וועלט צוֹ בְּאַלְיוֹכְטָן, ווועמַען זֶלְעַן מִיר בְּאַלְיוֹכְטָן, אַז דָּאַס בְּיַהֲיָה-הַמִּקְדֵּשׁ גַּעֲפִינְט זיך נִשְׁתָּא אַרְיף אַיד". אַזְוִי האט גאט געשוֹאָרָן דָּאַס בְּיַהֲיָה-הַמִּקְדֵּשׁ צוֹ בְּאַנְיִיעַן; אַין דַּעַר מִינּוֹת אַיז מַשִּׁיח גַּעֲבּוֹרִין גַּעֲוֹאָרָן אַוְן די זון אַיז אַזְוִיס די וועלט צוֹ בְּאַלְיוֹכְטָן.

צְרוּרִית עַד גָּעֹז אָנָג

ירמייהו גיט געטראיסט קיין ירושלים צוריק.—ער דצראקענט דעם
בלוטיקן וועג, לופט נאך די גולו-ביבל נאך, טראפעט זי' ביז
רחלאס קבר.—השובי ירושלים, במוריות ופתולות.—די וועגן מיט
די אוצרות פון בית-המקוז, די פרח-בפהנה.—ירמייהו ריד זו
נבוורדן, נבוורדנס ענדפער.—ירמייהו טראפעט די מוטער ציון
פאר די צעפראכגען מויערן פון ירושלים זינן.

יט א געטראיסט הארץ איז ירמייהו קיין ירושלים
צוריק געגאנגען. ווי גאט האט אים באפּוילן,
האט ער אין ענתות א פעלד זיך געקזיפט
און גענזאנט האט ער זיך איזו: "עס איז
א סימן, יידן וועלן אויף זיעדר ארט זיצן בלײַבן, אויפֿעטען וועט
גאטס גרויסע דערבעארעונג זיין צאָרֶן—און זיין גוטיקיט, ווי
אַים, וועט אויסטריקענען די נארישע מענטשָׁן-זינד". איזו, גע-
שטייצט אויף גאטס חסֵד, גיט ער נבְיא געטראיסט צו זיין
פאָלק צוריק. אַוּעַקוֹוָאַרְפָּן וויל ער זיין שטעבעדייקע שטראָף-
בייטש און טרייסטן זי. געקומען איז ער אויף דעם בית-לחם
וועג—און דערזען האט ער פון ירושלים אַגְּרוֹיִין רְזִיךְ אַוְיפּ-
גיין. ביינאָקט איז עס געוווען, און דער פְּלָאָם פון ירושלים האט
זיך פון דער אוּיִיטְנָס גָּלוּיכְטָן. געטראיסט האט זיך ער נבְיא:
"אַ פָּאַרְשׂוֹוָאַינְדָּן זענען די כְּשָׂדִים, זַי זענען, ווי אַשְׁׁוֹר אַמְּאָל,

הינטער ירושלים טריירן ווי אונעפל צערונען. און דאס דאנקט ירושלים גאט אפ, און דער רoid פון אירע קרבנות גייט אין הימל אויה". פריילעך איז דער נבייא געווארן, אויפ- געלוייכטן זיין פארוואַקנטער שטערן און זינע אויגן, ווי ד ליכטער, אויף ירושלים אויפגעהויבן. מיט די הענט אין דער הויך געשטרעקט, האט ער פאר גאט אַלייב-ליך זינגען גע- וואָלט. זיין הארץ צעהנגען פאר געטלעכקייט-באגינט דער נבייא פאר גאט צו טאנצן און צו ווינגען פאר פרייד. ערשות ער קווקט אויף דעם וועג,—רויט גערויטליך איז דער וויסער זאמד און ווי אַפְּאַדים ציט ער זיך איבער דעם וועג. פון ירושלים קומען די בלוט-פלעken אַן צוֹלִיֶּפַן און קיין בָּלְצִיעֵן זיך. געווארפַן האט דער נבייא זיך אויף דעם און דערזען בייט שטערן-ליך יונגע קינדער-פִּיס. געטרעטן אין דעם בלוט. ער האט זיך אַן דעם וויכן גאנג דערקענט, אויסגעגאָסן, ווי א פורדעַם, האט זיך דאס קינדיישׁ פִּיסְל אַן דעם בלוטיקן שטוויב. דערקענט האט דער נבייא דעם אַיְדָעָלָן טרייט פון זיין פָּאַלְקַ, געקושט האט ער יעדן טרייט, צום הארץן צועדריקט און אויסגעשריען מיט אַגְּשֶׁרְיִי, ווי א געווילַד, וואָס דער יעגער האט מיט זיין שפיין אין הארץ געטראָפַן, — אַזְוִי פָּאַרְ וואָנדעט מיט דער שפיין אין דער ברוסט לויפט דער נבייא איבער דעם וועג, אויף די בערג זיך געלאָזֶט און קיין ירושלים געקוקט. אַ, דערקענט האט ער בייט גרויען מאָרגָן-שיין — ירושלים ברעננו, ווי פון אַגְּרוֹיטַן קְרַבְּן גַּיִט דער רoid אין הימל אויף. אַבער נישט אויף שטיינער און אויף מויערן האט דער נבייא געקלאָגט זיין לייד — נישט אויף דעם, וואָס דער בית-המקדש איז חרוב געווארן, נאָר איבער די יידנס לייד האט ער זיין האנט קעגן הימל אויפגעהויבן און אויסגעשריען אַ, צו האט מיך אויסגעלאָכַט, אויסגענארט האסטו מיך:

פֿוֹן דַעַר הַיִם, אָוּן הַינְטֶער מֵיַן רַוְקַן דֵי קִינְדַעַר גַע-
שָׁאכְטָן!" אָוּן גַעֲזָוֶכֶת הָאָט עַר מִיט זַיְנַע אוּיגַן, וּוּאוּהָיַן
עַס פִירַט דַעַר וּוּעַג פֿוֹן דֵי אַרְוִיסְגַעַטְרִיבְעָנוּ. אַרְוִיסְגַעַשְׂקַט
הָאָט עַר זַיְן גַעַהָאָךְ צַו פָּאַרְנַעַמַעַן, פֿוֹן וּוּאַסְעַר זַיְיט דַעַר
וּוִינְט טְרָאָגֶט דֵי קְרַעַצְנַץ צַו, גַעַנוּוֹת נַאֲךְ לִינְקַסְט, גַעֲזָוֶכֶת
נַאֲךְ רַעַלְטַס, אָוּן נַאֲךְ דַעַם בְּלוֹטִיקְן טַרְטִיט אַיְזָן עַר, וּוּי אַחְיהָ,
וְאָסְטָהָאָט אַיְרָן נַעַסְט גַעַפְוּנוּעַן וּוּיסְטָן, נַאֲךְ דַעַם גַעַפְאַנְגָעַן.
נַעַם קִינְדַעַר-טַרְטִיט נַאֲכַגְעַלְאָפָן.

- גַעַטְרִיבַן הָאָט נַבּוֹרְדַן דֵי יַדְן קִיְין בְּבֵל אַרְיַין. פָּאָרָ
דַעַר מוּטָעַר רְחַלְס קְבָר הָאָט עַר זַיְיַי פָּאַרְבַּי גַעַטְרִיבַן, —
גַעַוּעוֹן אַיְזָן עַס אַוִיפָּעַדְעַמְעַד וּוּעַג קִיְין בֵּית=לְחַמְעַד, וּוּאוּ בָּאָ-
גְּרַאַבְּן הָאָט זַיְיַעַכְבָּא אַיְנוֹאָם אַוִיפָּעַדְעַמְעַד פָּעַלְדָא לְאַיְזָן. אָפָ-
גַעַשְׁטַעַלְטָהָאָבָן זַיְיַזְרַבְּיַם בְּיַם קְבָר אָוּן אַרְוֹם דַעַם פָּעַלְדָא
זַיְיַזְרַבְּיַם. אָוּן אַנְגַעַלְאָפְטָהָאָבָן זַיְיַזְרַבְּיַם אַזְנַעַן דֵי
וּוּנְעַט אָוּן נַיְשַׁט גַעַוְאָלְטָה וּוּיְטַעַר גַיְינָן. אַפְּבָעַר גַעַשְׁלַאָגָן
הָאָט זַיְיַדְעַר פִּינְט, מִיט דֵי רִימְעַן אָוּן מִיט דֵי רִיטְעַר, פֿוֹן
דַעַם קְבָר אַוּעָקָה. אַפְּגַעַרְיסְטָהָאָט עַר דֵי קִינְדַעַר מִיט גַעַ-
מַאָלְטָהָפָן דַעַר מוּטָעַרְסָה שְׁרַץ, גַעַשְׁלַעַפְטָהָאָט עַר דֵי
קִינְדַעַר פְּרִיעַר, אָוּן דֵי מוּטָעַרְסָה זַעַנְעַן שְׁוִין לְאַיְזָן נַאֲכַגְעַ-
לָאָפָן. אַזְוִי הָאָט זַיְיַדְעַר פִּינְט אַיְזָן גַלְוָתָה גַעַפְירַט. גַעַרְוַנְעַן
זַעַנְעַן דֵי טְרַעְרַן אַיְזָן גַרְוָב אַרְיַין אָוּן דֵי מוּטָעַר נַיְשַׁט גַעַ-
לָאָזָט לִיגַן רְוִיַּקָה, אַוִיפְגַעַהוּבָן הָאָט זַיְיַזְרַבְּיַם אַיְזָן אַיְר וּוּיְסַן
גַעַוְאָנָה, — אַנְגַעַטְאָן דֵי שְׁבַת=קְרוֹיַן אַוִיפָּעַדְעַמְעַד קָאָפָה, אַיְזָן
וּפֿוֹן אַיְרָן קְבָר אַרְוִיס אָוּן נַאֲךְ דֵי קִינְדַעַר נַאֲכַגְעַגְאָנְגָעַן
אָוּן אַוִיסְגַעַשְׁטַרְעַקְטָה צַו זַיְיַי אַיְרָעַ העַנְטָה אָוּן גַעַרְוַפְן זַיְיַי.
אַפְּבָעַר קִינְנַעַר הָאָט אַיְרָעַ שְׁטִים נַיְשַׁט גַעַהָעַרטָה, קִינְנַעַר אַיְרָעַ
גַעַשְׁטַאָלְטָהָפָן נַיְשַׁט גַעַוְעַן — טַוִיט אַיְזָן זַיְיַזְרַבְּיַם אָוּן נַיְשַׁט
גַעַקְאָנָט גַעַפְן פֿוֹן זַיְיַזְרַבְּיַם קִיְין קְוָלָה, נַאֲךְ גַעַרְעַדְטָה צַו זַיְיַזְרַבְּיַם לְאַיְזָן.

אווי האט זי אַרְוָמֶגֶדְלָאַנְקָעַט אַ גָּנְצָע נַאֲכָט אִיבָּעֶר דֵּי פֿעַלְדָּעֶר אַלְיַין, אֹוָן וּוֹעֵן דָּעֶר טָאגּ הָאַט גַּעֲגָרִיט, אַיז זַי צּוֹרִיק אַין אִיר דַּו אַרְיַין. אווי שְׁלִיכְת זַי זַיךְ יַעֲדָע נַאֲכָט פּוֹן אִיר קְבָּר אַרוֹים, קְוָמְט אַין יִדְיְשָׁן גָּלוֹת אַרְיַין, אֹוָן וּוֹעֵר עַס וּוֹאַנְדָּלַט בִּינְאַלְט דָּוָרָךְ יִדְיְשָׁע שְׁטָעַט, זַעַט, וּזְיַי אַ וּוֹיִס גַּעַשְׁטָאַלְט גִּיט אַין גַּעַסְל אַוִּיפּ אַלְיַין, קְוָקְט דָּוָרָךְ פֿאַרְמָאַכְטָע לְאַדְנָס אַין יִדְיְשָׁע שְׁטִיבָעֶר אַרְיַין. דַּאס אַיז דֵּי מּוֹטָעֶר רְצָל, וּזְאָס קָאָן אַין קְבָּר נִישְׁט לִיגְן רְוִיק אִיבָּעֶר אִירָעֶ קִינְדָּעָרֶס גַּעוּיִין, אווי בִּינוֹן הִינְטִיקָּן טָאגּ אַרְיַין.

פֿאַרְלָאַזְטָה אַבָּן דֵּי יַידָּן דָּעֶר מּוֹטָעֶר רְחַלְס קְבָּר אֹוָן זּוֹעַנְעַן אַין גָּלוֹת גַּעַגְגָּגָעַן. דָּעֶר טָאגּ הָאַט אַנְגָּעָהוּבָן צַוְּגָרְיוּן, אֹוָן דּוּרְזָעַן הָאַט דָּעֶר נְבָיא בִּימָם דֻּעַם גַּרְוִיעַן שַׁיְּן דֵּי אַרְוִיסְגַּעַטְרִיבְעַנְעַ פּוֹן דּוּרְוּוּיְתָנָס. דּוּרְקָעַנְטָה הָאַט עַר זּוֹאָס זּוֹעַנְעַן נַאָּך זַי נַאֲכָגָעְפּוּלְוִיגָּן. דֵּי זָוֵן הָאַבָּן זַי פְּאָרָ= שְׁטָעַלְטָה מִיט זַיְעַרְעַ שְׁוֹאַרְצָעָ פְּלִיגְלָעָן אֹוָן דּוּרְשָׁרָאָקָן דֵּי לּוּפְטָה מִיט זַיְעַרְעַ גַּעַשְׁרִי. גַּעַזְיַיְתָה אַיז גַּעוּוֹן דָּעֶר גַּאַנְצָעֶר וּוֹעֵג מִיט מַעַנְטְּשָׁלְעַכְבָּעָ גַּלְיְדָעָ, אֹוָן אַפְּגַעַשְׁטָעַלְטָה אַבָּן זַיְקָה דֵּי שְׁוֹאַרְצָעָ פְּרִיגְלָעָן אַוִּיפּ דֵּי קְעַרְפָּעָרָס פּוֹן דֵּי טַוִּיטָע, גַּעַ- פִּיקְטָה פּוֹן זַיְקָה אֹוָן מִיט אָ בָּאַנְגָּעָן "קְרִיאָ"="קְרִיאָ" אַדוּרְכָּגָע= לְעַכְעַרְטָה דֵּי לּוּפְטָה. אַנְטָלְאָפָּן זּוֹעַנְעַן דֵּי פִּיגְעַלְעָרָ פּוֹן פֿעַלְדָּ פְּאָר זַיְעַרְעַ גַּעַשְׁרִי. אֹוָן דֵּי טַוִּיבָן זּוֹעַנְעַן אַין זַיְעַרְעַ טַוִּיבָן= שְׁלַעַק אַרְיַין, בָּאַהָאַלְטָן זַיְקָה אַין דֵּי וּוֹנְקָעַלְעָךְ, דֵּי קְעַפְּ אַונְטָעֶר דֵּי פְּלִיגְלָעָן גַּעַשְׁטָעַקְט, דֵּי אַוִּיגְן פֿאַרְגָּלִיְיטָ אֹוָן אַין גָּאַט גַּעַגְלְוִיבָט. אַוּוּקְגַּעַיְאָגָט הָאַט יַרְמִיהוּ דֵּי שְׁוֹאַרְצָעָ פְּוִיגְלָעָן פּוֹן דֵּי גַּעַפְּאַלְעָנָעָ קִינְדָּעָר, זַיְנָעָ קְלִיְידָעָר אַוִּיטְגָּעָ= טָאָן אֹוָן דֵּי מַתִּים פֿאַרְהַילְטָה מִיט זַיְקָה דֵּי פִּיגְלָס שַׁיְּן. אַפְּגַעַטְרָאָגָן הָאַט עַר דֵּי טַוִּיטָעָ פּוֹן דֻּעַם וּוֹעֵג אַיז אַ זַּיְטָ,

אז זיין זאלן אונטער די קעמל=טרויט נישט צערעטען
 ווערן. לאנג פארברונגגען בי' די טויט האט ער דורך נישט
 געקאנט - גערוָן האבן אים די קרעכּן פון די לעבעדיקע.
 איבערגעלאָזט האט ער די טויט מיט א פאַרוֹויַיט אַקט
 הארץ אוֹן צוֹ די לעבעדיקע געאיילט. אַדְם=נאָקעט אוֹן ער
 געווען - די קלִיידער אוַיסגעטָן, לוֹויפֿט יַרְמִיהוּ אֵין דער
 שיין פון דער זוֹן. פון זיינע פִּסְטִינְטְּ בְּלוֹוֹט. די אוֹיגַן
 אוֹיפֿגּוּרִיסְטִּין, מיט די דָּאָרָעָה הענט קעגן הימֶל אוֹיסגעָ-
 שטראָקָט אוֹן מיט אַ ווַיְלָדָן גַּעֲשֵׁרִי לוֹויפֿט ער די אַרוֹיסְגָּעָ-
 טריַּבְּעָנָעָ נָאָר. אַנְגַּעַטְרָאָפָּן האט ער די שׂוֹאָכָּעָ קִינְדָּעָר
 אוֹן די ווֹיְבָּעָר, וואָס נישט געקאנט האבן זיין נָאָר דֻּעָם
 שטָּאָרְקָן מענְגָּר=טְרִיטְּ נָאָלְגִּין. נָאָקָעָט זעַנְעָן זַיִן גַּעֲוָעָן אוֹן
 זַיִעָרָעָ לְיַיְבָּעָר פָּאָר דָּעָר זוֹנָס שְׁטָּרָאָלָן צָוָם רֹוִיבָּאַיבָּרָגָעָ-
 גַּעַבָּן. נָאָכְגַּעַטְרִיבָּן האבן זַיִן בְּבָלָס זַעַלְנָעָר מִיט קוֹפָּעָרָנָעָ-
 הַיְתָ אַוִּיכָּפָּעָ, מִיט רֹוִיטָעָ בענְדָּעָר אַרוֹמְגַּעַפְּצָט —
 רֹוִיעָ, דּוֹרְשְׁטִיקָעָ אוֹיגַן פָּוֹן די מַעַשְׁעָנָעָ גַּעַזְיכְּטָעָר אַרוֹיסְ-
 גַּעַקְוִיט, מִיט אוֹיפֿגְּעָדָקָטָעָ ברְּוֹסְטָן אוֹן גַּעַפְּלָאַכְּטָעָנָעָ האָרָ-
 אוֹן בָּעָרָד — האבן זַיִן מִיט זַיִעָרָעָ רִיטָּעָר די שׂוֹאָכָּעָ קִינְ-
 דָּעָר נָאָכְגַּעַשְׁמִיצָט. גַּעַפְּאָלָן זעַנְעָן די קִינְדָּעָר אֵין דָּעָר זוֹנָס
 שְׁטָּרָאָלָן, וַיִּ דְּיַיְלִיְּנָעָ גַּעַשְׁאָסָעָנָעָ טְרִיבָּן פָּאָלָן פָּוֹן דָּעָר
 הַוִּיךְ, אוֹן זעַנְעָן אוֹיפֿן וּוּגָעָ גַּעַבְּלִיבָּן לִיגָּן, דָּעָר שׂוֹאָרְצָעָר
 מַחְנָה פּוַיְגָלָעָן צָוָם רֹוִיבָּ. מִיט גַּעַוְאָלָטָה האבן זַיִן די מַוְתָּרָסָ-
 פָּוֹן די קִינְדָּעָר צַעַשְׁיִידָּט, וואָס האבן זַיִךְ בָּאַהֲאָפְּטָן אֵין זַיִ-
 מִיט זַיִעָרָעָ בְּלִיקָּן. אוֹיפֿגְּעָהוּבָּן האט דָּעָר נְבִיא די קִינְדָּעָר
 פָּוֹן וּוּגָעָ, אוֹיְףָ זַיִנָּעָ הענט גַּעַטְרָאָגָן. גּוֹסְסָעָ זעַנְעָן זַיִ אַבְּעָרָ-
 אֵין זיינָעָ אַרְעָמָס גַּעֲוָעָן אוֹן מִיט אַ גַּעַשׂ זַיִ אֵין ער אַגְּ-
 טָלָאָפָּן פָּוֹן זַיִ. אַנְגַּעַטְרָמָעָן אֵין ער צֹו די אלְטָעָ לִיְּטָ. גַּעַ-
 שְׁמִידָּט זעַנְעָן גַּעֲוָעָן די חַשּׁוּבִּי=ירוֹשָׁלָיִם, הענט אוֹן פִּסְטִינְטִין

איזערנו שטאנגען אַריינְגָעֶרְאָכֶט, – דאָךְ האָט זיך דורך
 די פֿאָרְקָנְעַכְתָּע קִיטָן אַרוֹיְסְגָּעָרִיסְן וַיְיָרְ פֿרְיִיעָר מַעֲנָרְ-
 בְּלֵיכְ. מִיט שְׁטִילְן עַרְנְסְט אָוָן פְּבּוֹד האָבָן זַיִ זַיְעָר לְיִידְ
 אַיבְּעָרְגָּעָטְרָאָגְן. צוישן זַיִ אַיז גַּעַגְגָּעָן צְדִיקְהָ, דַעַר
 לְעַצְטָעָר קַעְנִיגְ פָּוּן דּוֹדָס הַרְזִים. הַעֲכָר פָּוּן אַלְעַמְעָן אַיז עַרְ
 גַּעַוְעָן, אָוָן דַעְרַקְעַנְט האָט מַעַן, אָז אַוְיִיפְ זַיִן גַּעַקְרִיְזְלָטְן
 גַּרְוִיעָן קָאָפְ האָט גַּעַרְוִיט דּוֹדָס קְרוֹין. אַוְיִסְגַּעַשְׂטָאָכְן זַיְינְ-
 אַוְיִגְן האָט אַים דַעַר פֿינְט, דַאָךְ גַּעַזְעָן האָט עַר אַין זַיִן
 פֿינְטְעַדְעָ נַאֲכָט אַיִן בְּלֵיד – זַיְינְעָ קִינְדָעָרָס טְרוּיט, גַעַ=
 שְׁטָאָכְן פָּאָר זַיְינְעָ אַוְיִגְן האָז דַעַר פֿינְט דִי קִינְדָעָר זַיְינְעָ
 אָוָן אַוְיִסְגַּעַשְׂטָאָכְן זַיִ – אָז זַיִ זַאֲלָן קִין אַנְדָעָר לְיִכְתָּ
 נִישְׁתָּזְעָן מַעַר, נַאֲר זַיְינְעָ קִינְדָעָרָס טְרוּיט. אַבְּעָר פָּוּן זַיְינְעָ
 אַוְיִסְגַּעַלְאַשְׁעָנָע אַוְיִגְן אַיז שְׁעַנְדִּיק אַשְׁטָאַלְצָעָר בְּלֵיכְ גַעַ=
 פָּאָלָן. אָוָן וּיְ עַר וּוּאַלְטָ נַאֲר גַּעַטְרָאָגְן אַוְיִיפְ זַיִן קָאָפְ דִי
 קְרוֹין, אַיז עַר אַין זַיְינְעָ קִיטָן, אַקְעַנְגְּ צוֹוְישָׁן שְׁקָלָאָפְן,
 גַּעַגְגָּעָן. באַהְאָפְטָן האָט זַיִ רְמִיהּוּ אַין זַיִ, אַרְיִינְגָּעָ=
 בְּרָאָכְט זַיְינְעָ הַעֲנָט אַין זַיְעָרָעָ קִיטָן אָוָן גַּעַבְעָטָן זַיִ בְּיִם
 פֿינְט: "שְׁמִיד מִיךְ, זַיִ זַיִ!" דַאָךְ דַעַר פֿינְט האָט גַעַ=
 האָט דָעַם שְׁטְרַעְנָגְן בְּאָפְעָלָ פָּוּן זַיִן מַוְרָאְדִּיקָן הַעָר נְבוֹזְרָדָן,
 יְרֻמִּיהּוּ נִישְׁתָּצְרוּן. גַּעַוְאָסְטָהָבָן זַיִ, אָז עַר אַיז אַ
 גַּעַטְלְעַכְרָמָן, אָוָן נִישְׁתָּמִיט זַיִעָר קְרָאָפְטָהָבָן זַיִ
 יְדוֹשְׁלִים בָּאוּגְטָ, נַאֲר אַיבְּעָר יְשָׁרָאֵלָס זַיִנְדָ, וּוֹאָס נְבִיאָות
 האָט יְרֻמִּיהּוּ גַּעַזְגָּט אַיבְּעָר זַיִ. דּוֹרְזָעָן דִי אַלְטָעָ לְיִיטָ,
 אָז זַיִ הָבָן יְרֻמִּיהּוּ, אַיז אַשְׁטִילְעָהָפְנָוָג אַדְוָרְכְגַעְגָּן=
 גַעַן צוֹוְישָׁן זַיִ: "גַּאָט האָט גַּעַזְעָן אָוְנוֹעָרָע לְיִידְן אָוָן
 יְרֻמִּיהּוּ גַּעַשְׁיקָט צְרוֹנוֹ". אָוָן דַעְרוֹוָאָרָט הָבָן זַיִ צְרוֹ
 הַעָרָן פָּוּן אַים גָּאָטָ טְרִיסְט. דַאָךְ פֿאָרְשָׁטוּמָט זַעַנְעָן
 יְרֻמִּיהּוּ לִיפְן גַּעַזְעָן, נִישְׁתָּמִיט קִין טְרִיסְט אָוָן נִישְׁתָּמִיט קִין

ווארט האט ער זיי פון גאט עברארט. נישט דער מאנען האט ער זיי געוואָלט אָן ציונס פרײַלעכע טאג, נישט גע-דענסקען זיינער זינד, נישט שיטן זאלֶץ אויף די זואָנדז, גאָר געשוויגן האט ער און מיט די טרעָר זיין צער גע-טרונקען. אָראָפֿגֿעָלָאָזָּות האָבן די אַלְטָע די קעָפּ צוֹ דער ערְד, ערְגַּעַץ-וואֹו מיט די אוּיגַן גַּעֲקוֹקְט, אָון אָן יְרוּשָׁלַיִם געדענקט. אָ, נישט לְעָנְגָּעָר אַוְיסַהָּאָלְטָן האט דער נְבָיא געקָאנְט זיינְעָר בְּלִיק, אַנטְלָאָפּ אֵין ער פָּוּן זַי אָון צוֹ די יְינְגָּעָן מיט די מִידְלָעָךְ אַנְגְּעָקוּמָעָן צוֹ גַּיְן.

געגָאנְגָעָן זעַנְעָן זיַּי פְּאַרְלָעְכּוּיִין, די שְׁעַנְסְּטָעָ קִינְדָּעָר פָּחָ יְדוּשָׁלִים. ווֹי די יְוָנָגָעָ פָּאַלְמָעָן-בִּימְלָעָךְ אִין זיַּיְעָרָ פָּאַטְעָרָס גַּעֲרְטָנְעָד, אָזְוִי גַּעֲגְלִיכְן זעַנְעָן זַיְיָ גַּעַוּעָן. אָזְוִי ווֹיִס אָון אַיְדָל אֵין גַּעַוּעָן זיַּיְעָר גַּעַשְׁטָאָלָט, אָון ווֹי הַעַלְפָּגָנָד-בַּיִּין, האט זַיְר זיַּיְעָר נַאֲקָעָט לִיְּבָ אִין דָּעָר זַוְּן גַּעַבְּרָעָנְט. אַוִּיסְגָּעָ-קְלִיבָּן האט דָּעָר פִּינְטָ די שְׁעַנְסְּטָעָ יְינְגָּעָן מיט די מִידְלָעָךְ, נָאָךְ רַיְין בִּיְדָעָ פָּוּן זַיְנָד — בָּאַהֲעָפָּטָן האט ער זַיְיָ גַּעַוּאָלָט, קִינְדָּעָר זָאָלָן זַיְיָ אִים גַּעַוְוִינְעָן, צוֹ שְׁקָלְאָפּ אֵין זַיְיָ אִים זַיְיָ, נַאֲקָעָט זעַנְעָן זַיְיָ גַּעַוּעָן, לִיְּבָ אֵין לִיְּבָ אֵין די קִיְּטָן צַרְיָ זַאֲמָעָנְגַּעַבְּרָאָכָּט. גַּעַבְּרָיְגָּן האָבן די בָּחוֹרִים זיַּיְעָרָ אַוְיגַן צוֹ דָּעָר ערְד, נִשְׁתַּפְּאַרְשָׁעָמָעָן גַּעַוּאָלָט מיט זיַּיְעָרָ בְּלִיקָן די מִידְלָעָךְ, ווֹאָס נַאֲקָעָט זעַנְעָן זַיְיָ גַּעַגְּאָנְגָּעָן נַעֲבָן זַיְיָ. קִינְדָּעָר זעַנְעָן זַיְיָ נָאָךְ גַּעַוּעָן אֵין שְׂיִין גַּעַוְאִיסְטָ דָעָס צִילָּ, צוֹ ווֹאָס זַיְיָ זעַנְעָן בָּאַשְׁטִימָט, אָון גַּעַשְׁוָאָרָן האָבן זַיְיָ אַץ זיַּיְעָרָ העָר-צָעָר. קִיְּין קִינְדָּעָר נִשְׁתַּחַ צוֹ האָבן אֵין דָעָר פְּרָעָמָה. גַּעַגְּלוּבִּיט האָבן די מִידְלָעָךְ אֵין די בְּרִידָעָר-בָּחוֹרִים, אֹז זַיְיָ ווּעָלָן קִיְּין שְׁקָלְאָפּ נִשְׁתַּפְּאַרְשָׁעָמָעָן זַיְיָ אַין גַּעַגְּלוּבִּיט. גַּעַפְּאָלָן זעַנְעָן זַיְיָ אַיְינְעָרָ דָעָם צְוּוִיטָן אַוְיפָּן האָלָן, ווֹעָן דָעָר פִּינְטָהָן זַיְיָ אַיְינְעָרָ גַּעַצְעָלָט גַּעַבְּרָאָכָּט צוֹ בָּאַהֲעָפָּטָן זַיְיָ, אָון זיַּיְעָרָ נִשְׁמוֹחָ

אָרִיטְגַּעֲגָאָסֶן אֵין זַיִעַר גַּעֲוֹרִין. טְרוּיטַהָאָט זַיִי דָעַר פִּינְטַ גַּעַ. פָּונְעַן אוֹיפַ זַיִעַרְעַ חַתּוֹנוֹתְגַעַלְעַגַּעַר. דָאַס טְוִיטַעַ מִידָּל אֵין דָעַם בְּחָורֶס אַרְעָמֶס, אַזְוִי גַעַשְׁטַאַרְבָּפַן זַעַנְעַן זַיִי. דָעַר נְבִיא הָאָט אוֹיפַ זַיִי גַעַקְוַט אָוָן אוֹיפַ זַיִי הָאָט עַר גַעַלְאָגַט זַיִן גַּרְוִיסְ קְלָאָגְדְּלִיד : "אֵיךְ בֵּין דָעַר מַאַן, וּוְאַס כְּהָאָפְ גַעַזְעַן דִי נְוִוִּיט אֵין אַיְרַ עַרְגַּסְטַעַר פִּינְ".

אַגְּנְטְּלָאָפָן אֵיזְ עַר פָּוָן זַיִי מִיטַּ זַיִן קְלָאָגְדְּלִיד אָוָן צַו דִי בְּחָוִרִים=יַיְנְעַן אַנְגַעַקְוּמָעַן. אַיְנְגַעַשְׁפָּאָנְט זַעַנְעַן זַיִי גַעַזְעַן נְאָקָעַט אֵין נְבוֹרְדָנְט וּוְעַן אָוָן קִיְין בְּבֵל יְרוּשָׁלַיִםְ פְּרָאָכְט אָוָן רַיְיכְטָוּם גַעַפְּרַט. בָּאַהָאנְגָעַן זַעַנְיַין דִי וּוְעַן גַעַוְעַן מִיטַּ דְוָדָס גַאַלְדָעַנְעַ פָּאַנְצָעָרָס, אָוָן אוֹיסְגַעַשְׁפְּרִיִּיט אַיְבָעַר זַיִי הָאָט דָעַר פִּינְטַ דִי אַוְצָרוֹת פָּוָן בֵּיתְהַמְּקָדְשַׁ. גַעַבְּלִישְׁשָׁעַט הָאָט דָאַס גַאַלְדָאַרְפַּ אַיְפַּ דִי וּוְעַן אָוָן דִי טִיְּיַעַר שְׂטִינְעַר, וּוְיַאַיְם אֵין זַוְן אַוְיסְגַעַגָּאָסֶן. יְשָׁרָאֵלָס פָּאַגְּעַן, דִי צַיְיכְן פָּוָן זַיְנְעַן שְׁטָאָמָעַן, אוֹיסְגַעַשְׁטָעַלְטַ הָאָט עַר אַיְפַּ דִי וּוְעַן אָוָן אוֹיסְגַעַשְׁפְּרִיִּיט אֵין דִי קָאָלִירַן. אָוָן יְהֻוָּדָהָס פָּאַן הָאָט גַעַפְּלָאַטְרַטְ פָּוָן אוֹיפַן אַיְפַּ, מִיטַּ דָעַם לִיְּבַ, וּוְאַס אֵיזְ אַיְפַּ אַיְם. שְׁטָאַלְץ אֵיזְ דָעַר פִּינְטַ גַעַוְעַן אַיְפַּ דָעַר פָּאַן פָּוָן דָעַם שְׁטָאַרְקָסְטָן פָּוָן יְשָׁרָאֵל אָוָן הַוִּיקָּאַרְ אַוְיסְגַעַשְׁפְּרִיִּיט הָאָט עַד זַיִי אַיִן דָעַר זַוְן. גַאַלְדָאַס זַיִלְבָעַר טְרָאָגַן זַיִי דָעַם פִּינְטַ, אָנְ אַנְדָעַר אַוְצָר אֵיזְ בָּאַהָאַלְטָן צַוְּשָׁנְ זַיִי. אֵין אַ בִּינְטַל אַוְיפַּן פְּלִיְיצְעַ טְרָאָגַט דָאָרַט וּוְעַר אֵין דָעַר מְחַנָּה דִי תּוֹרָה אַיְנְגַעַבְוּנְדַן. צִיְעַטַּ, גַעַטְעַרְ, צִיטְעַרְטַ, פַעַלְקָעַר ! אַיִיְעַר טְרוּיט וּוְעַרְטַ גַעַטְרָאָגַן דָאָרַט, דִי שְׁוּוּרַדְ פָאָר דָעַר אַלְטָעַר וּוְעַלְטַ. אַיְנְגַעַבְוּנְדַן אֵין דָעַם בִּינְטַל טְרָאָגַן זַיִי גָאָטַס וּוְאָרַט, דִי לִיכְטַ פָאָר דָעַר וּוְעַלְטַ— אַרְוִיסְשִׁיקְן וּוְעַט עַס פָּוָן בִּינְטַל זַיְנְעַן שְׁזָרָאָלַן, בָּאַלְוִיכְטַן וּוְעַט עַס לְאָנְד אָוָן לְאָנְד. דָעַר שְׁרָאָקַן אָוָן פָאָרְגָּעַסְ וּוְעַלְן

געטער און פעלקער אויף די אינזלען איזנוזאם שצארבן.
אווי טראגן זי דאס ביגט פון פאלק צו פאלק, פון לאנד
צו לאנד איבער דעם גאנצן גלוות ארום. דאס איז דער סוד,
וואס האלט זי אויף ביין הינטיקן טאג אריין.

איינגעשפאנט אין רימענס, האבן די בחורים פון ירושלים
די וועגן געלעפט. די שטארקטען צוישן זי האט ער אויסט
געליבן, און זיירע ל'יבער פון דעם געשפאן האבן זיך ווי
בראנו אין דער זון געהאסן. געזען האט דער נביא די קופערנע
ביתה המקדש-זילן מיט די קוריינען אויף די קעפּ, מיט די
בלומען אויסגעעהאקט, צורות מיסטער-שטיק, דורך שלמהס
חכמה אויסגעעראקט. געלעפט האבן זי די בחורים פון
ירושלים. צען בחורים בי יעדער זייט פון זיל האבן אונטער
דער שוועדרער לאסט פון קופער אָפְּגַעֲרָעַכָּט. געלוייכטן
האט זיך אין דער זון יעדע בלום, יעדע פרוכט, וואס אין אין
זיל מיסטערהאפט געווען אויסגעעהאקט. אווי האבן זי אויף
זיירע אקסלען דעם ביתה המקדש נאך בבל געפּירט. געריטן
האט זיך דער נביא צו זי, געשריגן מיט א שרעקלען קוֹלֶ
או ער האט דערזען דעם ביתה המקדש צעתערט און זינגע
שטיקער געלעפט פון פײַנט.

איבער באָלֵד פֿאָרְשְׁוִוִּיגָן איז ער געווֹאָרֶן. דערזען האט
ער די פריחי-כהונה, די יונגע פֿהַנִּים קינדער, צאָרט און פון
איידעלן שטאָס, גיינע פֿאָרוּיס פֿאָר זי. קינדער זענען זי נאָך
געווען, פון ביתה המקדש-הויףּ אָרוּיסגענוּמָן, וואו זי האבן
זיך ביי די עלטערן די עבודה געלערנט. אין זיירע פֿהַנִּים
העמדעלעך אָנגַעַטָּן, האבן זי די קריינ גיט מנורות פון דעם
הייליקן ביתה המקדש-דינסט אויף זיירע אקסלען אויסגע-
טראָגן. די קינדער, אווי טייער און לֵיבּ, ווי די פֿלִים פון בית-
המקדש, האבן איבער דעם וועג געווֹיַנט, נאָט געמאָכָט מיט

טרערן דעם זאמד אוון געזאגט איזו: "די פליים, ווואס אין זי
האָבן מיר געזאלט פאר גאט דעם הייליקן דינסט טאן, טראָגן
מיר צום פִּינְגַּט". אָן דער נביא האָט זי דערזע; האָט ער זיינע
הענט צום הימל פֿאַרְשְׁפְּרִיט אָן מיט אַ גְּרוּיס גַּעֲשֵׂרִי אוֹס-
געשריגן: "די קינדעָר, ווי די שְׁעַפְּעַלְעָר, — ווואס האָסְטוּ צו
זַי? זַי זָעַנְעָן נָאָךְ רַיְּנָן פָּוּן זַיְּנְדָּ".

געגאנגען איי נבוּרְדֶּן פֿאַרְוִיס פֶּאָר דעם גָּאנְג. בְּרוּין
איי זַיְּן שְׁטָאָרָק גַּעֲזִיכְט גַּעֲוּוּן. אַפְּגַּעַבְּרָעַנט פָּוּן דָּעָר
זַיְּן בְּרוּסְט אַיְפְּגַּעַדְעַקְט בֵּין אַיְן וּוּיִיט, זַיְּבָּאָרִין, גַּעֲקָאָרְבְּט זַיְּן.
בָּאָרָד אַיְן פְּלַעַכְטָן גַּעֲבּוֹנְדָּן, אָן זָיְנָעַ האָרָד שְׁוֹאָרָץ, ווי שְׁוֹעָץ.
רע ברָאָנוּ אַיְן לְאָקְן גַּעֲגָסָן, גַּעֲקָאָרְבְּט אָן גַּעֲבּוֹנְדָּן האָבָּן זַיְּ
זַיְּ אַיְבָּעָר זַיְּן נַאֲקָעָטָן קָאָרָק אַרְאָפְּגַּעַגְּאָסָן. ווי די לְיִכְתְּעָר
איַן דָּעָר שְׁוֹאָרְצָעָר נַאֲכָט, האָבָּן זָיְנָעַ אוּגִּין מִיט צָאָרָן פָּוּן
אוֹנְטָעָר זַיְּן שְׁוֹעָרָן מַעַשְׁעָנָעָם גַּעֲטוּרָעָמְטָן הָוֶת אַרְיוּתְּגַעְקְרָקְט.
שְׁטָאָרָק האָבָּן זָיְנָעַ גַּעֲקָנְאָכְלָטָע פִּים אַיְן דָּעָם הַיִּסְן זָאָמָד
גַּעֲטָרָעָטָן אָן, מִיט דָּעָר שְׁפִּיּוֹן פֿאַרְוִיס גַּעֲשִׁיקְט, האָט ער זַיְּ
דָּעָם וּוּגְגָגְעָוְוִין. קִינְדָּעָר אָן אַלְטָעָ פִּירְט דָּעָר פִּינְט,
זַיְּבָּלְעָר אָן מַיְידָלְעָר, נָאָר קִיְּן מָאָן אַיְן צְוִוִּישָׁן די גַּעֲפָאָנָ-
בעַנְעָן נִשְׁטָא. עַס אַיְן נִישְׁטָא קִיְּן מְנֻהָּג אַיְן יִשְׂרָאֵל גַּעֲוּוּן, אַיְן
מְעַנְעָר זָאָלָן אַיְן גַּעֲפָאָנְגַּעַנְשָׁאָפְט גִּין, אוּיפְּן פָּעָלָד בְּלִיבְּן
די בֵּין צום לְעַצְטָן פָּוּן זַיְּ. אַזְוִי גַּעֲפִירָט האָט נְבוּרְדֶּן יִשְׂרָאֵל
אַיְן גַּלוּת אָרִין. גַּעֲטָרָאָטָן אַיְן פֶּאָר נְבוּרְדֶּן דָּעָר נְבִיא, אַיְן די
אוּגִּין אַיְם אַרְיִינְגַּעַקְוּקְט אָן גַּעֲזָאָגְט אַזְוִי:

"נִשְׁטָא אַזְוִי גְּרוּיס נְבוּרְדֶּן, נִשְׁטָא אַזְוִי שְׁטָאָרָק
גְּבוּלְדָּנָאָר. נִשְׁטָא אַיְיָרָה האָנְטָה האָט יִשְׂרָאֵלָם מַאֲכָט צְעַבְּרָאָכָן.
גַּעֲבּוֹנְדָּן מִיט גָּאט אַיְן אַ פְּעַסְטָן בָּאָ-דָּ, גִּיט יִשְׂרָאֵל, דָּעָר
אַיְנְצִיקָּעָר זָוָן, אַהָרָן אַיְן קַנְעַכְטַשְׁאָפְט אָרוּם. די וּוּלְט
הָאָבָּאָר צּוּלְיָבָּאָר אַיְם בָּאַשְׁאָפָּן, זָאָגְט גָּאט, אַיְרָאָר לְעַבְּטָן נָאָר

אין זיין זכות דו פיסט נאר דער שטעקן, דו פיסט נאר דז
 רוזט, וואס מיט איר שטראפט גאט זיין זון. וווען ישראל
 חאלט נאר צו זיין פֿאַטְעֶר גּוֹרוֹפָן, ווי דעם ווילדן הונט,
 ווי דעם אקס, ווי דעם רינד, וואלט ער דיר אַרְגִּינְג אין
 דײַנע נאַלְעַכְעֶר גַּעַשְׁטַעַקְט אָוָן מיט דעם שְׂטַאַנְג דִּיךְ צוּ
 רִיקְגַּעֲפִירֶת אַוִּיפָּט דעם ווועג קֵין בְּלֵט צְרוּקִיךְ - ווי צו אַשְׁוֹרָן
 ער האָט אַמְּאָל גַּעַטָּן! נִשְׁטָח בְּבָלְטָס קִינְדָּעָר אִיז דער היַ
 לִיקְעָר זָאָמָעָן פּוֹן יִשְׂרָאֵל, וואס דו פָּאָרְגִּיסְט אַזְׂוִי לִיכְכַּט
 זַיְן בְּלוֹט. אַ, צִיטָעָר פָּאָר יַעֲדָן טְרָאָפָן, וואס דו פָּאָרְגִּיסְט.
 דו וועסט מיר רעכְנוּגָג אַפְּגָעָבָן, זָאנְגָט גָּאט, — דו בִּיסְט
 דער הונט אִין מֵיַּן הַיְּלִיקְעָר סְטָאָדָע, דער שְׁעַפְעָר אִיז
 נאר אַזְׂוּק אַוִּיפָּט אַיִּין אוֹיגְגְּבָּלִיק. דו וועסט מיר מיט דִּין
 אַיְגָן בְּלוֹט בְּאַצְּאָלָן פָּאָר יַעֲדָן שְׁעַפְעָלָע, וואס דו האָסְט
 פָּאָרְצּוּקְט".

צְרוּקְגַּעַטְרָאָטָן אִיז נְבוֹזְרָדָן, בְּלֵיְיךְ גַּעַוּזָרָן זַיְן גַּעַ
 זִיכְט - זַיְן הָאָרֶץ ווי ווּאָסְטָר צַעְגָּאָסָן. אַזְׂוִי הָאָט עַר זִיךְ
 דְּעַרְשָׁרָאָזָן פָּאָר דעם נְבִיאָס ווּאָרָט (דָּאָס אִיז גַּעַוּזָן זַיְן
 זָכוֹת). גַּעַוּזָרָפָן הָאָט עַר זִיךְ צוּ יְרֻמְּיהָוָס פִּיס אָוָן גַּעַ.
 עַנְטְּפָעָרְט אַזְׂוִי:

"אוַיסְצּוֹפִּין זַיְן שְׁטָרָאָפָן אַיבָּעָר יִשְׂרָאֵל הָאָט מִיךְ
 גָּאט גַּעַשְׁיקְט, וואס אַנְגָּעוֹזָגָט דּוֹרֶךְ דִּיר הָאָט עַר צוּ זַיְן.
 אַלְּיַין בִּיסְטוּ אַיבָּעָר יְרוּשָׁלָאִים גָּאָסָן אַרְומְגַעְגָּעָן אָוָן דִּין
 אַבְּלָאַדְּ-לִידְ - גַּעַזְלָאָגָט, דֵּי שְׁטַעַנְג אַוִּיפָּט דִּין רָוּקָן גַּעַטְרָאָגָן
 הָאָסְטָנוּ, זַיְן גַּעַוְיָין דעם סּוֹף, וואס ווּאָרָט זַיְן, ווּוְילְ זַיְן הָאָפָן
 אָן גָּאָז פָּאָרְגָּעָסָן. אוַיסְגַּעַלְאָכְטָהָבָן זַיְן דִּיךְ, אִין פִּינְסְטָעָרָן
 גְּרוֹבָן גַּעַוּזָרָפָן, פּוֹן דעם שְׁוּוֹאָרָצָן לְאַךְ הָאָסְטָנוּ נָאָךְ אַרְוִוִּסְטָ
 גּוֹרוֹפָן צוּ זַיְן אָוָן דִּין קְלָאָגְ-לִיד אַוִּיפָּט זַיְעַר חַתּוֹנָה גַּעַוְיָינִט -
 שְׁטִינְגָּעָר הָאָבָן זַיְן אַוִּיפָּט דִּיר גַּעַוּזָרָפָן, דִּין מוֹילְ, וואס דּוֹרֶךְ

אִם וְעַד גָּאַט, הָאָבֵן זֹי מֵיט עַרְד פַּאֲרַשְׁטָאָפֶט. אִיצְט קֻומְטוֹ
זָק אַנְגָּעָמָעָן פָּאָר זֹי? -- צִי הָאָבֵן מִיר דָעַן נִישְׁת גָּאַטְס
שְׁלִיחָה אִיסְגָּעְפִּירֶט, וְאָס עַר הָאָט גַּעַזְאָגֶט דָוָרְךָ דִּיר?

פַּאֲרַשְׁוִינְגָּן אִיז בָּאַלְד יְרֵמִיהו גַּעֲוֹאָרֶן פֿוֹן נְבוֹזְרוֹדְנֶס
רִיְד. גַּעַשְׁלוֹגְגָּעָן הָאָט עַר אִין זִיךְ זַיְן צָעַר אָוֹן אַנְגָּאַט זָק
דָּעַרְמָאָנֶט -- יְהָוָה אִיז גַּעֲוֹאָרֶן פַּאֲרַשְׁעַמֶּט אַיְבָּעֶר יִשְׂרָאֵלָס
זַיְנָד. פְּרַעְמְדָע נְעַמְּעָן זִיךְ זַיְן נִקְמָה אָוֹן פִּירֶן אֹוִיס אַיְבָּעֶר
יִשְׂרָאֵל זַיְן שְׁטָרָאָפֶט -- זַיְן זָוָן הָאָט עַר אַיְבָּעֶר גַּעַגְעַבָּן צָוּ גּוּיִם.
אִין דִּי הָעַנְט, דָעַם בִּיתְהַמְּקָדֵש פַּאֲרַבְּרָעָנֶט, יְרוֹשָׁלָיִם -- אַ
פַּאֲרַשְׁעַמֶּטְעַ מְוֹטָעָר, אֹו שָׁאנְד אָוֹן שְׁפָאָט צְוִוִּישָׁן דִּי פָעַלְקָעֶר
פֿוֹן דָעַר וּוּלְט. אַנְגָּעָצָנוֹנְדָן הָאָט זִיךְ אִין אִים דִי נִקְמָה פָּאָר
גָּאַט, נִשְׁתְּ גַּעַהְעַרְט הָאָט עַר מַעַר זַיְעָר קְרָעָכָץ -- אַפְּגָעָנוֹיִגְט
הָאָט עַר זַיְן בְּלִיקְ פֿוֹן זַיְיָ. יְהָוָה אִיז צָוּ שְׁפָאָט, אַבְרָהָם, יְצָחָק
אָוֹן יְעָקָב -- פְּאַטְעָרָסְ פֿוֹן אַ קְנָעָכָטְ-פָּאָלָק, אָוֹן גּוּיִם -- דִי
הָאָרָן אַיְבָּעֶר דָעַר וּוּלְט, אָוֹן אַלְצָ אַיְבָּעֶר יִשְׂרָאֵל זַיְנָד. בָּאַ-
רַעַכְתִּיקְט הָאָט עַר אַוִּיפֶט זַיְיָ דָעַם דִּין.

אָוּוּעַק אִיז פֿוֹן זַיְיָ דָעַר נְבִיא אָוֹן קִיְּן יְרוֹשָׁלָיִם צְוָרִיק.
טִיף בָּאָגָּרָאָבָּן אִין זַיְן הָאָרֶץ אִיז זַיְן לִיְיד, אָוֹן פַּאֲרַשְׁטִיְּנְעַרְט
אִיז דָעַר צָעַר אַוִּיפֶט זַיְנָעַ לַיְפָן גַּעֲוֹאָרֶן. גַּעַזְעָן הָאָט עַר דָאַס
לְאָנְד, יְעָדָן בָּאָרגְ, וּוּיְעַר שְׁטִיטָט פַּאֲרִינְזָאָמָט אַלְיִין, קוּקְט דִי
אָרוֹיסְגָּעָטְרִיבָּעָנָע נָאָר אָוֹן וּוּיְינָט אִיז קְלָאָגֶט: "וּוְעַר וּוְעַט מִקְּדָם
זַיְן, וּוְעַר וּוְעַט אַיְבָּעֶר מִיְּנָעַ פִּירָות אַ ברָכָה מַאֲכָן?" -- קְלָאָגֶט
יְעַדְעַר בְּלָאָט, יְעַדְעַר בּוּיִם. פַּאֲרַשְׁטִיְּנְעַרְט אִיז שִׁוְּן גַּעֲוֹאָרֶן
זַיְן צָעַר, אָוֹן קִיְּן וּוּאָרֶט הָאָט עַר נִשְׁתְּ פָּאָר אִיר צָוּ זָאָגָן.
אַנְגָּעָקָומָעָן אִין עַר מִיט דָעַר נָאָכָט צָוּ דִי טּוֹיעָרָן פֿוֹן יְרוֹשָׁלָיִם.
צְעַבְּרָאָכָן זַעַנְעָן זַיְיָ גַּעֲוֹעָן. יְרוֹשָׁלָיִם אִיז הַפְּקָרָה: וּוְעַר עַס וּוְילְ
קָאָן דָעַרְיָן אַרְיִין. פָּאָר דָעַם צְעַבְּרָאָכָעָנָעָם טּוֹיעָר הָאָט עַר אַ

פרוי געטראָפַן. אַרוּסְגַּעֲקוּמָעָן אִיז זַי פֿוֹן דֻּעַם פֿאַרְנַעְפֶּלְטַן
פֿאַרְנַאָכֶט אָוּן גַּעֲגָנְגָעַן אוּפַת אַיר וּוּגַלְּיַין. אִין שׂוֹאַרְצַ
אִיז זַי גַּעוּוּן גַּהְיַילְט. אַיר שְׁטַאַלְצַעַר בְּלֵיק הַאַט פֿוֹן
אוֹנוֹטַעַר אַיר טַוְנְקָעַלְן שְׁלִיעַיר אַרוּסְגַּעֲקוּקַט. גַּעַאַיְדַּלְטַ
אִיז אַיר גַּעַזְיכַּט גַּעוּוּן, וּוּי פֿוֹן דַי יִדְיִשְׁעַ קָעְנִיגָּסַ
טַעַכְטַעַר, אָוּן וּוּי בַּיִ אַנְבָּיאָ, הַאַבָּן אַירְעַ אַוְיָגַן גַּעַשְ׀יִינְט.
צַעַלְאָזַט זַעַנְעָן אַירְעַ שַׂוְאַרְצַעַהָאָרָאַיבְּעַר אַיר טַוְנְקָל גַּעוּוֹאַנד
גַּעַהְאָגָעַן. דַעַר חַסְדָּחַן פֿוֹן אַונְזַעְרָעַ מַעְמָעַס בַּיִ לִיכְטַצְּינְדַּן
אִיז אוּפַת אַיר גַּעוּוּן אַרוּסְגַּעֲגוּסַן, אָוּן דַי שְׁבַתְקְרוּזַן, אִין
טַרְוַיְעַר אַיְינְגַּהְיַלְט, הַאַט אוּפַת אַיר קָאָפַגְעָרוֹת. אַזְוִי אִיז זַי
טַרְוַיְעַרְיךָ אָוּן שְׁטַאַלְצַ אַלְּיַין אוּפַת אַיר וּוּגַלְּיַין גַּעֲגָנְגָעַן. קִין
טַרְעַרְיךָ זַיְךְ אִין אַירְעַ אַוְיָגַן נִישְׁטַ באַוְיַזְן, קִין קְרַעְכַּץ,
קִין גַּעוּוֹיַן. נַאֲרַ וּוּי אַיְדִישְׁעַ קָעְנִיגְיַין, אִין טַרְוַיְעַר גַּעַצְרַט,
הַאַט זַי זַיְךְ אַוְיָפַ אַשְׁטִינַן בַּיִים וּוּגַלְּיַין גַּעַזְעַצְט. דֻעַם קָאָפַ אַוְיָפַ
אַירְעַ העַנְטַ גַּעַשְׁטִיצַט — הַאַט זַי מִיטַּעַנְקַעְנְדִיקַע בְּלִיקַן נַאֲרַ
דֻעַם וּוּגַלְּיַין בְּבָלְ אַרוּסְגַּעֲקוּקַט.

— וּוּגַלְּיַין בַּיִסְטוֹ, וּוּאָס דַו טַרְוַיְעַרְסטַ אַזְוִי שְׁטַיְלַ? צַו דַי
מַעַנְטַשַּׁן בַּיִסְטוֹ גְּלִיְיךָ אָוּן מַעַנְטַשְׁלַעַר אִיז דִיְין לִיְידַ, — דַאֲךָ
וּוּי גַּעַטְלַעַר דַו בַּיִסְטוֹ, אָוּן וּוּי גַּאֲטַ טַרְאַגְּסַטוֹ צַעַר.

שַׁיְינַן הַאַבָּן זַיְךְ אַירְעַ לִיפַן גַּעַעַפְנַט, וּוּי דַאֲסַ מוּיְלַ פֿוֹן אַ
בְּלוּם אִין אַשְׁיִינְעַר לְבָנָה-נוֹאַכְט, אָוּן מִיטַּרְיךָ פֿוֹן בֵּית-הַמִּקְדַּשְׁ
אִיז דַי לַוְפַט גַּעוּוֹאָרָן אַנְגַּעַפְלַט, וּוּעַן זַי הַאַט אַיר וּוּאָרְטַ גַּעַט.
פִּירַט אַזְוִי :

— אַיךְ בֵּין דַי מַוְתָּעַרְיךָ פֿוֹן דֻעַם קִינְדַּ, אָוּן וּוּעַן אַוְיָךְ גַּעַט-
לַעַךְ אַיךְ בֵּין, דַאֲךָ מַעַנְטַשְׁלַעַר פִּילְ אַיךְ דַי לִיְידַ, יַעַדְן קְרַעְכַּץ,
יַעַדְן גַּעוּוֹיַן. קִינְעַרְ פִּילְטַ נִישְׁטַ דֻעַם צַעַרְ פֿוֹן קִינְדַּ, וּוּי דַי
מוֹטַעַר צִיוֹן אַלְּיַין.

פֿאָרְשַׁעְמֶט אִיז דַעַר נְבִיא גּוֹוָאָרֶן פֿאָר דַעַר מַוְתַעַר צִיּוֹן
איַבְעַר זַיִנָע פֿרִיעַרְדִיקָע רֵיַיד. אַוּוּעַקְגּוּזְעַצְט הַאֲט עַר זֵיכָן
בְּעַבְן אַיר אוּף דַעַם שְׂטִיְין, אָוָן אָזְוִי וּוְיִזְיִי, מִיט בְּעַנְקְעַנְדִיקָע
גְּלִיקָן אוּף דַעַם וּוְעַג קִין בְּבֵל נַאֲכַגְעַקְוּקָט.

דָּרִיטָעַר גָּעֹז אֲנָג

ירמיהו גיט צום האר-חגי. — דער חורכדייקער בוי-המקדש. —
יוהנס טיטים שיקט אויס די אבותה ווועגן. — ירמיהו רופט די
אבותה פון דער מערת-המכפלת. — אברהם, יצחק, יעקב. — די
טענות טן די אבותה פערן דרבנו-של-זוויג.

אַרְלָאָזֶט הָאָט דָּעֵר נְבִיא דִי מַוְטָעָר צִיּוֹן

אוֹן אַיְזָן קִין יְרוּשָׁלָיִם אַרְיִינְגְּגָאנְגָעַן. דִי
בָּאָכֶט אַיְזָן שְׁוִין אַיְבָעָר דִי טְוּרָעָמֶס פָּרָן
דָּעֵר שְׂטָאָט גַּעֲפָאָלָן — אוֹן אוַיסְגָּעַשְׁטָאָרָפָן
אַיְזָן יְרוּשָׁלָיִם גַּעוֹעָן. אַיְנָעָר אַלְיִין הָאָט זִיךְרָן יְרֻמְּמָהוּ אַרְוֹם-
גַּעֲדָרִיִּט גַּאֲסַ-אַוִּיס, גַּאֲסַ-אַיִּין. חֹוְבָות זַעַנְעָן דִי הַיּוֹעָר,
אוֹן דִי צַעֲפָרָאַכְעָנָע בָּעֵל-הַבְּתִישְׁקִיִּט אַוִּיפָּה דִי גַּאֲסַן אַרְוִיסַּט-
גַּעוֹרָאָרָפָן. גַּעֲטָרָאָפָן הָאָט עָר דָא אוֹן דָאָרָט אַטְוִיטָן גַּוְעָךְ
לִיגָן, וּוֹאָס קִיןָעָר הָאָט אִים נִישְׁתָּאָהָיִם גַּעַנוּמָעַן אוֹן
נִישְׁתָּצָוּ קְבוֹרָה גַּעֲפָרָאָכָט. גַּעֲטָרָאָפָן הָאָט עָר מַשְׁוְגָעָנָע
מוֹטָעָרָס, וּוֹי די וּוְילְדָעַ שָׁאָקָאָלָן אַיְבָעָר דִי גַּאֲסַן אַרְוֹם-
בְּלָאָנְקָעָן. שְׁטוּמָ גַּעוֹוָאָרָן פָּוּן שְׁרָעָק זַעַנְעָן אַטְיִיל פָּוּן זַיִּה-
הָאָבָן מִיט זַיִּירָעַ קְרָאָנְקָעַ אַרְוִיסְגּוֹעָצְטָעַ אַוִּיגָן-חוֹלְדָגָעַ-
קוֹקָט אוֹן צַוְּגָעָבָרָוָמָט מִיט זַיִּירָעַ שְׁטוּמָעָר צָוָנָג. אַטְיִיכָּ-
הָאָבָן שְׁטִיקָעַר גַּלְיִידָעַר פָּוּן זַיִּירָעַ טְוִיטָעַ קִינְדָעַר אַיְנְגָעַ-
וּוִיקָלַט אַיְן זַיִּירָעַ וּוִינְדָעַלְעַד אוֹן אַרְוֹמְגַעְטָרָאָגָן מִיט זִיךְרָן. אַיְן
די וּוִינְקָלְעַן הָאָבָן קְרָאָנְקָעַ גַּעַשְׁמָאָכָט אוֹן גַּעַבְעָנְקָט נָאָכָן

טוייט — איבערגעלאָזט האָט זייַ דער פִּינְגְּט אֵין דער צָעַן
שטערטער שטאט, אָז זײַלְן מִיט זַיְעַר עַלְגְּט אַשְׁרָעָק
אנווארפָּן אויף דיַ שְׂכְּנִים אַרְוֹם. נַאֲר נִישְׁתַּגְּזָעָן האָט זַיְיַ
יעַצְטַ דָּעַר נְבִיא, נִישְׁתַּדְּעַמְּעַן מַעֲנְטְּשְׁלָעָכְּן לְיִיד האָט זַיְן
אוּגַּבָּאָנוּמָעַן, גַּעֲזָוְכָּת האָט דָּעַר נְבִיא גָּאָט. עַר האָט גַּעַן
וּאָלֶט פָּוּן אִים פָּאָרְנָעָמָעַן אַ וּאָրָט, וּוֹאָס עַר זָאָל דיַ
אַרְוִיסְגַּעַטְרִיבָּעָנָע אֵין גְּלוֹת פָּאָר אַטְרִיסְטַ בְּרַעְנְגָעָן. אַרְוִיסְטַ
גַּעַגְּנְגָעָן אֵין עַר צּוֹם הַר-הַבִּית. גַּעֲזָאָגְט האָט עַר זַיְךְ :
„גָּאָט האָט נְאָכְנִישְׁתַּפְּאָרְלָאָזָט זַיְן הַיְּלִיקָן אָրָט — אָוֹן
אַיךְ וּוּלְ בַּיִּ דָעַר טִיר פָּוּן בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שְׂטִיְין אָוֹן צּוֹן
גַּאָטָס שְׁלִיחָות זַיְן גְּרִיְיט“.

אנגעקומען אֵין יַרְמִיהּוּ צּוֹם הַר-הַבִּית, דָעַם אָרָט,
וּוֹאָ אַבְרָהָם האָט יַצְחָקָן אויף דָעַר עַקְדָּה גַּעַברָאָכְט. וּוֹי
זַעַט עַם אָוִיסְ? צַעַפְרִיט אֵין דָאָס הַרְיוֹן, וּוֹאָ גָּאָט האָט צַוְּיִישָׁן
דיַ לְעַבְּנִידִיקָע גַּעַוּוֹאָוִינָט, - נַאֲכַט הַעֲנָגָט דְּעַרְיִבְּרָעָר אָן
דָּעַקט דיַ גַּעַטְלָעָכָע הַרְוָגִים צּוֹן. צַעַפְרָאָכָעָנָע שְׁטִיקָעָר פָּחָן
אַ הַימָּלְ לִיגָּן דָאָ. עַס וּוּיסְט זַיְךְ דָעַר מִרְמַלְשָׁטִיְין אֵין
דָעַם לִיכְטִיקָן לְבָנָה-שַׁיִין. אָוֹן דיַ קַּופְעַרְנָעָ זַיְלָן, אָפְגָעָ=
בְּרָאָכָן פָּוּן דיַ טְרָעָפָן, וּוֹי רַיְזָן-הַרְוָגִים לִיגָּן זַיְיַ. עַס שְׁטָרָאָלָן
דיַ שְׁטָעָרָן אַקְעָגָן דיַ גַּאָלְדָעָנָע פָּעָדָעָם פָּוּן אַ הַאַלְבָ-פָּאָרְבְּרָעָנָטָן
פְּרוֹכָת, וּוֹאָס קוּקָט פָּוּן דָעַר חַוְּרָה אַרְוִיסְט. אָוֹן פָּוּן דָעַם אַשְׁ
בְּלִישְׁטְשָׁעַט דָאָס גַּאָלָד פָּוּן אַ הַיְּלִיקָעָר פְּלִי — אֵין דָעַם יוֹנָגָן
פְּהָנָס הַאנְטָן. קְדוּשִׁים זָעָנָעָן זַיְיַ בִּידָעָ, פָּאָר גָּאָט אֵין פִּיְעָר
פָּאָרְבְּרָעָנָט. מַוְרָא האָט דָעַר נְבִיא גַּעַהָאָט דָעַם אָרָט צּוֹן בָּאָ-
טְרָעָטָן. יַעַדְעַר שְׁטוּיפְלָ אֵין הַיְּלִיקָדָא, יַעַדְעַר זַעְמָדָל פָּוּן גָּאָט
גַּעַקוֹשָׁט. אַיִּסְגַּעַמִּישָׁט האָט זַיְךְ דיַ קְדַשִּׁיְ-קְדַשִּׁים מִיטַּ דיַ
עַזְרוֹת, אָוֹן דָעַר גַּעַטְלָעָכָעָר הַיְּלִיקָעָר סּוֹד לִיגָּט אַיבְּצָר אַלְץָ
אוּסְגַּעַשְׁפָּרִיט. גַּעַפְאָלָן אֵין דְּעַרְיִבְּרָעָר דיַ שְׁטִילְקִיטָן פָּוּן הַיְּמָלָ,

גאט האט מיט זיין מאנטל זיינע הרוגים פארהילט. אוזי אפ-
געזונדערט איז געוווען דער ארט פון דער גאנצער וועלט
און עט איז געוווען דעריבער — נישט די ליכט פון טאג און
נישט די ליכט פון נאכט, נאך פון א געוויטער, ווי דער הימל
איין, וווען גאט באווײזט זיך אויף דער ערעד — אוזי האט
גערוט דער הייליקער סוד פון געטלעכקייט איבער דעם
געטר-בית=עלם דא.

געשטאנגען איז ירמיהו ביהם אַריינְגָּאנְגָּ פון בית-
המקדש און געווינט, ווי אַ קִינְדָּ, און געזאגט: "גאט, וואז
זאל איך דיך זוכן? פֿאַרְלָאָזָן האָסְטוּ דעם אָרט, וואז דו
האָסְטוּ צוֹוִישָׁן די מענטשָׁן געוויאָזֶט, און בּֿיסְט צוֹרִיק אֵין
דיינע פֿאַרְבָּאָרְגָּעָנָעָה הַיְמָלָעָן גַּעַגְּאָנָעָן. אַיבְּעַרְגָּעָלָאָזָט אָנוּ
אָלִין, און מיר ווַיְיסָן נִישְׁט אָוִיס אָנוּ מיר ווַיְיסָן נִישְׁט
איין. גאט, צו ווּמְעַן זאל איך גַּיְן, ווּמְעַן זאל איך
פרעגן? דִּין בֵּית-המקדש איז צַעַשְׂטָרֶט, דִּין זַעַגְּנִים
טוּטִיט, יִידְן אֵין גָּלוֹת, און דָּס בֵּין הַעֲרָשֶׁת אַיבְּעַר דַּעַר
וועלט. און דו ווַיְזָט מיר קִין צַיְיכָן נִשְׁט אָנוּ דו זָאָגֶט
mir קִין ווְאָרט נִשְׁט, וואז זאל איך דיך זוכן גַּיְן, גַּאֲטָה?"
אוֹזְיָה גַּעַוְיִינְט האָט פון זיך אַ קְיָל גַּעַגְּבָן אָנוּ מִיטְגָּעוּחוּינְט
הַאָט ער מיט דעם נְבִיא. און ווי יַרְמִיהוּ ווַיְינִיגְט אָזְוִי —
און זע — פֿלוֹצְלִינְג באווײזט זיך אַ לִיכְט, באַהַעַלְט ווּערַע
דַּעַר גַּאנְצָעָר אָרט; אַ שְׁטִילְקִיְּט האָט אַרְוְמְגַעְכָּאָפְט דעם
גַּאנְצָן הַר-הַבִּית, אָנוּ די צַעַרְאָכָעָנָע בֵּית-המקדש=שְׁטִיקְשֶׁר,
ווי אַ נְשָׁמָה ווְאָלַט אֵין זַיְ אַרְיִין — זַעַנְעַן זַיְ שְׁטִיְין גַּעַ-
בלִיבָּן, שְׁטִיל גַּעַשְׁוּוֹיגָן אָנוּ אוַיְסְגָּעָהָעָרט. קִין גַּעַשְׁטָאָלָט
הַאָט יַרְמִיהוּ הַנְּבִיא נִשְׁט גַּעַזְוּן — נָאָר דַּעַרְהַעַרְט האָט ער

א שטיטם. ווי א טויב האט געבערוםט די שטיטם פון יהוה און געוזאגט אזי: "עם טרט באנג אלײַין אין די הימלען צו זיין, און נאך ישראל איז מיין באגער. איך האפ הימל און ערעד געשאָפַן, איך שוועב איבער דעם גאנצּן חַלְל אַרְוֹם, מיר געהערט דער תהום פון יונגעָר זִית ווועלט - אין ערצעֶץ געפֿין איך נישט קיינּן רָז. ענג איז מיר דעם הימלָס מלוכָה, די נַכְת אַיְבָּעָר דעם תהום פון יונגעָר זִית קאָן מֵין גִּיסְט נישט אַרְוָמְנָעָמָעָן, — אָן גענּוג איז מיר געוווען דער חַלְל פון פִּיד אַיְלָן ערָד, וואָס יִשְׂרָאֵל האט מיר צווישָׁן זִיךְ פִּירְטָעָר הַיָּם אָן קוֹש יָעָדְן שְׂטִיְין אָן הַאֲלֹזִי יָעָדְן שְׁפָאָן ערָד, צו שְׁוֹאָך איז מיר דער לְוִיְּבָּגְעָזָנָג, וואָס די הַיְמָלָעָן זִינְגָּעָן מיר בַּיִּים זָנוּנָן=אוּפְּגָּאָגָּנָג, דער לְיִבְּנָן=גַּעַשְׁרִי, וואָס די יִמְּמִים שָׁאָלָן צוּמָּיר, ווּעָן די שְׁטוּרָעָםָס בְּרוּמָעָן אַיְבָּעָר זִיךְ. צו דעם רוייש פון די שְׁטָעָרָן=וּוְעָלָטָן אִין זִיעָר גַּאנְג אָן דעם חַלְל פון דער נַאֲכָט - הַעַר אִיך זִיךְ נִשְׁט אִין. נִשְׁט איז מיר דאס שְׁטִילָע לִיחְיָה, וואָס שְׁוֹעָבָט אַרְוֹם דעם תהום פון אַיְזָסָות. איך בענק נאך יִשְׂרָאֵל לְוִיְּבָּ, וואָס גַּעַוְנָגָעָן וְאָבָן צוּמָּיר די לְוִיְּמִים, מִיט די האָרָפָן בָּאֲגָלִיָּת. גַּעַבְּרָאָכָט וְאָבָן זִיךְ מִיר מִיט זִיעָר גַּעַזְאָג דָּאָס לִיד פון יָעָדְן בְּלָעָטָל אָן גְּרוּזָל, דעם לְוִיְּבָּ פון יָעָדְן פְּלִיגְלָא אָן עֻופְּ - וואָס איך גַּעַשְׁאָפָן אוּרִיף דער ווועלט. געהערט האָפ אִיך זִיעָר לְוִיְּבָּ אָן גַּעַבְּעַנְטָשָׁט האָפ אִיך זִיךְ. אָ, יִשְׂרָאֵל, אִין אַרגְעָ פון צָארִין האָפ אִיך זִיךְ גַּעַשְׁטְּרָאָפָט, אָן אַיְבָּיק איז מיין בענקשאָפָט נאָך דִיר. אָוְנְטָעָר די שְׁמַיִּין פון דִּינְעָ פִּינְיָקָעָר הַעַר אִיך דִין רְחִוףְּ נאָך מִיר, אָן עַס גִּיט אַוְיסְמִין הָאָרֶץ נאָך דִיר. די הַיְמָלָעָן פָּאָר מִיר, דער גְּלוֹת ווי די ערָד פָּאָר דִיר - ווועָר ווועָט מִיר גִּין אָן ווּמָעָן זָאָל אִיך שִׁיקָּן מִינְעָפָרְיִינְט רָוּפָן -

אברהם, יצחק אוון יעקב – די היליקע דריי, קומען זאלן זי
זו גיין אוון טרייסטן מיך ?”
געציתערט האט ירמיהו הנביא פאר גאטס רײַד, גע=
הארפּן זיך צו דער ערְד אוון געזאגט : “שיך מיך, גאט,
איך בין צו דיין שליחות גרייט”.

אוון געזאגט האט יהוה : “גִּיְעָדֵל יְהוָה, וְעַקְמֵר מֵיִם
נֶעֱמָנֵת אֹוִיף — רֹופּ זַיִן פּוֹן זַיִעַר רֹג. זָאָג, אוֹ יהוָה
איַז פָּאָרְלָאָזֶט, וַיְיִזְהָר דַּעַת הַיָּמָלֶךָ, אֹזְוִי אֹוִיף דַּעַר עַרְד, אוֹ
אוֹמְעָטָם הַעֲרָשָׁץ דָּאָס שְׁלַעַכְתָּם. עַס זַעַנְעָן אַרְוִיס די
קְלִיפּוֹת פּוֹן זַיִעַר לְעַכְעָר, אוֹן די מְדַת-הַרְצָמִים איַז פָּאָרְ
שְׁטוּמָט. פָּאָרְיִינְזָאָמֶט איַז יהוָה אוֹן יִשְׂרָאֵל, קִינְגָּר וַיְיִסְּאָ
זַיִעַר נָאָמָעַ נִישְׁתַּמְעַט. קְוּמָעַן זַאלַן זַיִן צו גַּיִן — איך
דָּאָרְפּ זַיִן האָבָּן נְעַבְּן מִיר אַיְן דַּעַר שְׁלַעַכְתָּר צִיִּיט”.
געגָאנְגָעַן איַז יְמִיהוָה צו דַּעַר מְעָרָת-הַמְּלָכָה, אֲהָיָה,
חוֹאוּ עַם רֹועֵן די פָּאָטָעָרָס פּוֹן יִשְׂרָאֵל, מִיטּ די מְוֻטָּעָרָס בַּיִּ
זַיִעַר זַיִט, איַז דַּעַם טְוִיזְנַט-יאָרִיכָּן שְׁלָאָף. אַ הַלִּיקָע צִיִּ
טָעַרְנִישָׁ האָט אַיִם אַרְוְמָגְעָנוּמָעַן, וַעֲן עַר איַז גַּעַקְוָמָעַן איַז
זַיִעַר נָאָנְט – אַנְגָּעַקְלָאָפְּט האָט עַר איַז זַיִעַר לְאָדָנָס
אָרִיכָּן אוֹן גַּעַרְוָן זַיִן : “שְׁטִיטַת אֹוִיף, אַבְרָהָם, יְצָחָק אוֹן
יעַקְבָּר, פּוֹן אַיְיָעָר רֹג. אַיְר זַיִט פָּאָר גַּאָט בַּאֲגָעָרט צו קְוּמָעַן
צו גַּיִן”.

די אלְטָע קַעְנִיגָּן, מִיטּ די קְרוּינְגָּן אֹוִיף די קָעָפּ אַנְ=
גַּעַטְאָן, האָבָּן גַּעַפְּנָט די אַוְיָגָן פּוֹן דַּעַם טְוִיזְנַט-יאָרִיךְיִ
שְׁלָאָף אוֹן גַּעַפְּרָעָגֶט אַיְנָגָר בִּים אַנְדָּעָרָן : “וַיְיִסְּטָו נִישְׁטָ
חוֹאָס עַם איַז גַּעַשְׁעָן ? מַעַן וַעֲקָט אָנוֹן פּוֹן אַיְנוֹזָעָר רֹג”.
דַּעַרְהָעָרט אוֹן זַיִן האָבָּן גַּאָטָס נָאָמָעַן פּוֹן יַרְנִידָזָכָר מַוְילָ
אוֹיְסְרוֹפּ, האָבָּן זַיִן פָּאָרְוֹוָונְדָעָרט גַּעַפְּרָעָגֶט : “וּוֹאָס אַיִן
הַיָּינָט מַעַר פּוֹן אַן אַנְדָּעָר מַאְל ?”

מורא האט ירמיהו געהאט זי' פון דעם חורבן צו
דערצ'ילן. ער האט זיך געטראכט, זי' וועלן שטרא芬 אונ
זאגן: «א נבייא ביסטו געוען בי' ידן, וואט האסטו צוגע-
לאזט, איזעס זאל אוזעלכעס געשען אין דיינע טאג?» —
האט ער זי' גענטפערט: «איך וויס נישט, וואט געשען
עס איז, נאר איר זי'ט פֿאָר. גאָט בְּאָגָּרֶט צו קומען צו
גִּין».

אויפגעהויבן האבן זי' זיך פון די קברים, מיט די
קרויינען אויף זי'ערע קעפ, אין די טליתים איינגעhilṭ
האבן זי' איבער דער וועלט געשפֿרייזט. געשוויגן האט די
ערד, געצייטערט באָרג און טאָל, איז זי' גייען פֿאָרְבַּי פֿאָר
זי', און מיט שטיל ציטעריק געבעט האט בוים און גראָז
נאָכְגַּעֲקוֹקְט און באָוואָנדערט זי'.

געגאנגען איז דער ערשטער אברהם אבינו, הויך איז
זיין געשטאלט געוען, העבר פון די יידן אלע. אָגרויסע
קרויין אויף זיין גרויען קאָפ, אין זיין ברײַטן טלית איינגע-
הילט, איז ער מיט זיין ברײַטער, וויסטער באָרד און שטילע
רוּקְעַטְרִית פֿאָר גאָט געגאנגען, זיבער און רזיך, ווי מען
קומט צו אָן אַלְטָן גוֹטָן פֿרְיַינְט. אין דער האנט האט ער
געהאַלְטָן אָגרויסע האָק, צעשטערט האט ער מיט דער
האָק די געטעדר פון זיין פֿאָטְעַר און פֿאָר יהוהן זי' אָנְ-
טערטנעיק געמאָקט. געצייטערט האבן די געטעדר פֿאָר זי'נע
טריט. אָזְיַ אָזְיַ דער געטער-צעשטערער, דער עַלְטְסְטַעַר
פון אונזערע אבות, פֿאָר גאָט אָנגְעַקְומָעַן צו גִּין.

ווי יהוה האט אַים דערזען, אויסגעשטרעקט האט ער
צו אַים די האנט אָן געזאגט: «זַיִ' גַּעֲרִיסְט, מֵיִן אַלְטַעַר
פֿרְיַינְט - יהוהס זי'ל. דער ערשטער פון די לְעַבְעַדְיַיקָע
האסטו יהוהן דערקענט, פון די געצען פון דער וועלט מֵץ

אויסדערוועلت, דער ערשותער מײַן נאמען צווישן די פעל-
קער פארשפרײַט. אנטפֿלעקט האָב איך זיך צו דיר אוּן גע-
פונדֵן מיט דיר אָן אַיְבִּיקָן באָנד. קומ, מײַן פרײַגְט, זעַ
זיך בַּיִּ מײַן זַיִּט.

דער צוּוַיְיטָר אִיז גַּעֲגָנְגָעַן זַיִּן זַוִּיחָק, קֶלְעָנָעָר פָּוֹן
דעם פָּאָטָר, אָבָעָר נַאֲךְ גַּרְעָסָר פָּוֹן אַלְעָ אַיִּן דָּעָר וּוּלְטָ.
בלִינְד אִיז עָר גַּעֲוָעָן, אָבָעָר שְׂטָאָלְץָ אַוְן זַיְכָעָר אִיז עָר דַּאֲךְ
גַּעֲגָנְגָעַן, מִיט זַיִּן גַּאֲלְדָעָנָעָר קְרוּין אוּפְּ זַיִּן-חָאָפְּ, אוּפְּ
גָּאָטָס חָסְד גַּעַשְׁטִיכָּט. מִיט דָּעָר האָנְטָהָט עָר אַ בְּעָקְלָ בַּיִּ
זַיִּגְעָן הָעָרָנָעָר גַּעַפְּרִיט – דעם קְרָבָן, וּוֹאָס אַבְּרָהָם האָט אוּפְּ
זַיִּן אַרְטָ צַוְּ גָּאָט גַּעַבְּרָאָכָּט. אַזְּוִי אִיז אַוְנוּעָר פָּאָטָר יְצָחָק,

דָּעָר קְרָבָן פָּוֹן גָּאָט, פָּאָר יְהָוָה אַנְגָּעָקוּמָעָן צַו גַּיִּנָּ.

וּיְיָהָה האָט אִים דָּעָרְזָעָן, האָט עָר אוּסְגָּעָשְׁטָרָעָקָט
צַו אִים דַּי האָנְטָ אַוְן גַּעַזְגָּט אַזְּוִי: "יְצָחָק, שְׁעַפְּעַלְעָ מִיִּינָס,
דיַיָּן הָאָרֶץ אִיז אַזְּוִי פְּרָאָסְט, וּיְיָהָרֶד. אֹזְאִיךְ האָב גַּעַרְופָּן
צַו דִּיר, הָאָסְטוֹן, וּיְיָאָ קָאָלְבָּ, דַּיְהָעַט מִיט דַּיְ פִּיסְט זַיִּךְ בִּינְדָן
גַּעַלְאָזָט אַוְן דיַיָּן הָאָלָוּן צָוּם חַלְפָּ אַוְיסְגָּעָשְׁטָרָעָקָט, גַּעַבְּוּנְדָן
הָאָב איך זיך מִיט דִיר אַיִּן אַיְבִּיקָן באָנד – קומ, מײַן פרײַגְט,
זַעַץ זַיִּךְ גַּעַפְּן מִיר."

דָּעָר דְּרִיטָעָר אִיז גַּעֲגָנְגָעַן דָּעָר פָּאָטָר יְעָכָב אַוְנָ-
זָעָרָר, שְׁוֹאָרֶץ פָּאָרוֹוָאָקָסָן אִיז עָר נַאֲךְ גַּעֲוָעָן אַוְן יְוָנָג, וּיְ
בַּיִּ לְבָנָס שָׁאָפְּ, וּוֹעֵן עָר האָט פָּאָר אַוְנוּעָר מַוְתָּעָר רְחַלְגָּעָ-
דִּינָט. זַיִּן שְׁעַפְּרָ-שְׁטָעָקָן גַּעַהְאָלָטָן אַיִּן האָנְטָ, אִיז עָר מִיט
שְׁטִילְעָר הַכְּנָהָא אַוְן גַּעַטְרִישָׁאָפְּט פָּאָר גָּאָט גַּעַטְרָעָטָן.

וּיְיָהָה האָט אִים דָּעָרְזָעָן, האָט עָר אִים פָּוֹנְדָעָרוֹויִיטָנָס
צַוְּגָעָרָפָּן: "יְעָכָב, יְעָכָב, מַיִּין זַיִּן אַוְן מַיִּין קָנָעָכָט! פָּוֹן דיַיָּן
מוֹטָעָרָס בּוֹיךְ האָב איך דִיר שְׁוִין שְׁוִין אוּסְדָעָרוּוּלָט. אַיְידָעָר דָוּ
הָאָסְטָ מִיךְ נַאֲךְ גַּעַקְעָנָט, פִּיסְטוֹ שְׁוִין אִיז מַיִּין וּוֹעֵג גַּעֲגָנְגָעַן,

אייך דיר האב איך אויס: עגנון דעם פארעם פון ישראל, דיר איבערגעגעבן דעם סוד, וועלכן יהוה האט מיט ישראל – ביטטו געוווען דער ערשטער ייד, איידער יידן זענען נאך גע – וועו אויפֿ דער וועלט. קומ צו מיר, אלטער פרײינט, אויז זעץ זיך בּי מײַן זײַט".

אוֹרָאָפְּגָעָנִידָעָרֶט האָבָן מְלָאָכִים דְּרֵי, אוֹן דְּרֵי גָּאָלְדָעָנָע שְׁטוֹלָן פָּאָר דִּי אָבוֹת אוֹרָאָפְּגָעָנִישְׁטָעלְט, יהָהָהָן צָו רַעֲכָתָס אוֹן צָו לִינְקָס. וּוֹאָרִים, אָמָת, אָבְּלִים זַעֲנָעָן זַיִ גַּעֲוָעָן נָאָךְ זַיְעָר קִינְד – דָּאָךְ זַעֲנָעָן עַס קַעְנִיגָּן גַּעֲוָעָן, אוֹן גָּאָט הָאָט זַיִ דֻּעָם כְּבּוֹד גַּעֲגָעָן, וּוּי עַס פָּאָסְטָט פָּאָר זַיִ.

אוֹזְדִּי אָבוֹת מִיט דִּי קְרוֹינָעָן אוֹיפֿ דִּי קַעְפָּה אוֹן מִיטְדִּי צַיְיכָנָס אִין דִּי הָעֲנָט האָבָן זַיךְ אָרוֹת יהָהָהָן. אוֹיפֿ זַיְיעָרָע טְרָאָ – נָעָן גַּעֲוָצָט, הָאָט זַיךְ דָּעַרְהָעָרֶט יהָהָס שְׁטוֹם :

"אַיְר זַעֲנָט גַּעֲקוֹמוּעָן אִין מִין הוּאָן אַרְיִין, מִינְעָן פְּרִינְגָּט. אוֹן מִין הוּאָן אַיְזָן צַעֲשָׂטָעָרֶט. מַשְׁפָּט צַוְּיִישָׁן מִיר אוֹן אַיְעָר זָוָן. צָרִירָן האָט יִשְׂרָאֵל דֻּעָם בָּאנְד, וּוֹאָס אַיְזָן צַוְּיִישָׁן מִיר אוֹן אַיְיךְ – אַנְדָּעָרָע גַּעֲטָעָר האָזְן זַיִ זַיךְ גַּעֲמָכָט אוֹן יהָהָהָן פָּאָרְלָאָזֶט. דִּי הַיְּלִיקָעָרָע וּוֹאָי אַיְךְ האָבָן זַיִ צָו דִּיר, אַבְּרָהָם, צָוָם עֲרַשְׁתָּן מָאָל בָּאוֹזִין, האָבָן זַיִ פָּאָרָמְרִינִינִיקָט : דֻּעָם אַרְטָט, וּוֹאָי יְצָחָק אַיְזָן צָו דָּעַר עַקְדָּה גַּעֲפָרָאָכָט גַּעֲוָוָאָרָן – טְמָא האָבָן זַיִ אִים גַּעֲמָכָט ; אוֹן וּוֹאָי אַיְךְ האָבָן דִּיךְ, יַעֲקֹב, אַיְן דֻּעָם חַלּוֹת פָּוֹן דָּעַר נָאָכָט, אוֹיפֿ דֻּעָם לִיְתָעָר אַיְן מִין הַימָּל גַּעֲפִירָט – פָּאָר אַנְדָּעָרָע גַּעֲטָעָר האָבָן זַיִ דָּאָרָט מִזְבְּחוֹת אוֹיפֿ גַּעֲשָׂטָעָלָט ; דֻּעָם טְוִיעָר, וּוֹאָוּ דִּי תְּפִלוֹת פָּוֹן דָּעַר וּוּלְטָט שְׁטִינְגָּי צָו מִיר אַיְן הַימָּל אַיְיף – מִיט בְּלוֹט פָּוֹן קְרַבְנוֹת פָּאָר פְּרִיעָמְדָע גַּעֲטָעָר האָבָן זַיִ עַס פָּאָרְשָׁפְּרִיצָט. פָּאָרוֹאָרָפָן האָבָן זַיִ פָּוֹן מִיר, אַיְן פְּרִיעָמְדָע הָעֲנָט אַיְבָּרְגָּעָעָן, פָּוֹן לְאָנְדָּרְוִיסְגָּעָט טְרִיבָּן, אַיְן גַּלוֹת גַּעֲפִירָט".

אוֵי אוַיְפָגָעַפְנֵט האָט יהּוָה די אוִיגָּן פָּוֹן די אַבָּות, אוֹן דערזען האָבן זַי דעם פֿינְסְטֶרְן קִיטְּנָ-וּוָגָן פָּוֹן דעם לאָנגָן גָּלוֹת. לאָנגָן אוֹן אַיְבִּיקְ צִיט זַיְךְ אַ וּוָגָן, דַּעַר וּוָגָן פָּוֹן חַוְּבָן, מִיט בְּלֹאָט אוֹן טַרְעָן אַיְזָן עַר בָּאָזִיט, אַוִּיפָּט שְׁרִיט אוֹן טְרִיט מְצֻבּוֹת – זַיְ שְׂטִיעָן פָּוֹן פֿרִיצִיטִיקָן טְרוּיט. וּיְ שְׁאָטְנָס שְׁוֹאָרְצָעָ, יָגָט זַיְךְ דַּעַר רַעַשְׁטָ פָּוֹן יִשְׂרָאֵל אַוְנְטֶעֶר דעם אַיְזָעָרְנָעָם שְׁטָאָגָן פָּוֹן דַּעַר קְלִילָה, וּוְאָסָט רֹוט אַוִּיפָּט אִים, צְוֹוִישָׁן דַּי פֿעַלְקָעָר פָּוֹן דַּעַר וּוְעַלְטָ אַוְן הַאָלָט זַיְךְ אַוִּיפָּט בַּיְּ, זַיְ שְׁטָאָמָ אַוְן רַופְט צַו זַיְין גָּאָט אַוְן די אַבָּות דַּעַרְמָאָנָט עַר.

דערזען האָבן זַיְ דעם גָּלוֹת, דעם שְׁוֹאָרְצָן, בִּיןְ הַיְּנוּטִיקָן טָאגְ אַרְיִין. קִיְין טָאגְ, קִיְין נָאָכָט, קִיְין אַפְּרוּ נִישְׁטָ, פָּאָרְדָּ מַיאָוָסָט פָּוֹן צְרוֹת, אַיְגְּנָעָמִידָט פָּוֹן קְלָאָגָן זַיְךְ יָגָט עַר, וּיְ אַן אַיְבִּיקָעָר מַצְוָה, אַוְן צִיט זַיְךְ וּיְין בְּלֹאָטִיקָן בָּאָנד פָּוֹן גָּלוֹת.

בָּבְלָ בַּזְוַיְן הַיְּנוּטִיקָן גָּלוֹת אַרְיִין.

דערזען, אוֹן זַיְיַהְךְ האָבן דעם שְׁטַעְכָּעְדִּיקָן וּוָגָן, האָבוֹן זַיְיַהְךְ קְרוּינְיָן פָּוֹן זַיְיַעְרָעָ קַעַפְ אַרְאָפְגָעָנוּמָעָן אַוְן פָּאָרְדָּ דַּעַרְגָּעָלִיגָּט. זַיְיַהְךְ האָבן מִיטְאָמָאָל דַּעַרְהַעֲרַטְ יַרְוּשָׁלָיִם גַּעֲוֹיִין, די וּוְינְטָן האָבן אַנְגָּעהָהָיָבָן צַו בְּרַעְנָגָעָן צְוּנוֹיָף זַיְינָעָ קְרַעְבָּצָן פָּוֹן גָּאָר דַּעַר וּוְעַלְטָ, אַוְן וּיְ שְׁטוּרָט-זּוֹוִינָטָן האָבן זַיְיַגְּאָט פָּאָרְדָּ די אַבָּות פָּאָרְבִּי.

אוַיְפָגָעַהָיָבָן האָבן זַיְיַהְךְ פָּוֹן זַיְיַעְרָעָ עַרְטָעָר, צְעָרִיטָן די טְלִיתִים אַוִּיפָּט זַיְךְ אַוְן פָּאָר גָּאָט זַיְךְ גַּעַשְׁטָעַלְטָ. אַוְן דַּעַר עַרְשָׁטָעָר אַיְזָעָן אַוְזָעָר פָּאָטָעָר אַבְּרָהָם, וּוְאָסָט האָטָ פָּאָר גָּאָט גַּעַטְעָנָהָט אַזְוִי :

„אוַיְסְדָעַרְוּעַלְט האָסְטָוּ מִיךְ פָּוֹן גָּאָר די מַעֲנַטְשָׁן פָּוֹן דַּעַר וּוְעַלְטָ, פָּאָר אַ פָּאָטָעָר פָּוֹן אַ שְׁטָאָבָ האָסְטָוּ מִיךְ גַּעַמְאָכָט אַוְן גַּעַוְיָן מִיר אַיְן חַלּוּם פָּוֹן דַּעַר נָאָכָט דָּאָס לְאָנד, וּוְאָסָט דָּאָרָט וּוְעָסָטוּ בָּאָזְעָצָן זַיְיַהְךְ. צַו די שְׁנִינְדוּן אַיְן הַימְלָהָאָסְטָוּ מִיךְ

זוי געגליכן, אײַנעָם אִין אײַנעָם, זייַעַרְעַ קִינְדֶּעֶר זָאַלְן דֵּי
קעניגַן פֿוֹן דָּעַר ווועַלְט זַיִן. אַיך ווַיְלַ נִשְׁתַּ אַפְּטַעַר פֿוֹן אַ
קְּנוּכְּטָן-פְּאַלְקָן זַיִן. ווֹאָס הָאַסְטוֹ גַּעֲמָכְטָ פֿוֹן זַיִן?
געַבְּרוּמַט הָאַט יְהוָה אָונְטָעַר זַיִן שְׂנָאַרְצָן ווּאַלְקָן אַין
דָּעַר נָאַכְטָ אַרְיִין: „זַיִן הָאַבְּן גַּעַזְנִידְקָט, אַלְטַעַר פְּרִיְינְט.“
אַבְּרָהָם אַיז אַפְּבָעַר ווּיְטַעַר פָּאַר גַּאֲטָ גַּעַשְׁתָּאַנְעָן אַין
גַּעַזְאָגָט אַזְוִי:

„וֹאָס הָאַבְּן זַיִן דִּיר גַּעַטְאָן אַזְוִינְסָ? ווַיְגַּרְוִיס אַיז דָּעַן
דָּעַם מְעֻנְתָּשָׁנָס פְּרִיְיד אוּףְּ דָעַר עַרְד – ווַיְלַאֲגַג זַיִן לְעַפְּן
דָּעַן? נָאַנְטָ בַּיִּי אָוּנוּעָר ווּעַג שְׁטִיטָ דָעַר קָבָר. אָוּנוּעָר
לְעַפְּן – אַיז אָוּנוּעָר ווּעַג צָוָם טְוִיטָ, אוּףְּ ווּעַמְעַן הָאַסְטוֹ דָּא
דִּיִּין כָּעֵס אַוִּיסְגָּעָגָסָן? מִיט ווּעַמְעַן בִּיסְטוֹ אַין דָעַר מְלֻחָמָה
נְעַגְּאַנְגָּעָן? פָּאַרְוָאָס הָאַסְטוֹ זַיִן נִשְׁתַּ מְוחָל גַּעַוּעַן?
אַבְּעַד יְהוָה הָאַט אַלְעַז גַּעַבְּרוּמַט פֿוֹן זַיִן שְׂנָאַרְצָן מְאַנְטָל
אַרְיִין: „זַיִן הָאַבְּן גַּעַזְנִידְקָט, אַלְטַעַר פְּרִיְינְט.“
אוֹן אוּפְּגַּעַהוּבָן הָאַט זַיִךְ אָוּנוּעָר פְּאַטְעַר יְצָחָק מִיט
טְרַעְרָעָן אַין דֵּי אוּגָן – מִיט הַכְּנָעָה אוֹן אַין אַשְׁטִיל גַּעַבְּעַט
גַּעַזְאָגָט אַזְוִי:

„צְוַוְּיִי קִינְדֶּעֶר הָאַסְטוֹ מִיר גַּעַגְעַבָּן, צְוַוְּיִי צְוַוְּיִגְּנָן פֿוֹן
מִיְּן בּוּיְם אַוִּיסְגָּעָשְׁפְּרָאַצְט. מִיְּן הָאָרֶץ מִיט לְיִבְעַ גַּעַבְּוֹנְדָן צֹוֹ
זַיִן בִּיְדָן – הָאַסְטוֹ אַן אַיְבִּיקָעַ פְּיִינְטְּשָׁאָפָט צְוַיְישָׁן זַיִן גַּעַ-
וּוָאָרָפָן. אַיְנעָם פָּאַר אַזְוֹן אַוִּיסְגָּעַקְלִיבָן, דָעַם צְוַוְּיִיטָן פָּאַר אַ
רוֹט צֹו שְׁטוֹרָאָפָן אִים באַשָּׁאָפָן. ווּעַן אַיְנעָם אַיז גּוֹט, אַיז דָעַם
צְוַוְּיִיטָן שְׁלַעַכְט, אוֹן יְעַדְן מְאַלְיַי אַיז אַזְיַיְתָ פֿוֹן מִיְּן הָאָרֶץ
פְּאַרְבְּלוֹטִיקָט. צַי גַּעַפְּינְט זַיִךְ נִשְׁתַּ אַין דִּיִּין הָאָרֶץ לְיִבְעַ פָּאַר
זַיִן בִּיְדָן? – עַשְׂוֹ אַיז דָאַךְ אוּיךְ מִיְּן קִינְד, פָּאַרְוָאָס הָאַסְטוֹ
אִים פֿוֹן דִּיר פְּאַרְשְׁטוֹוִיסָן אוֹן צָוָם פְּיִינְיקָעַר פֿוֹן יְעַלְבָ גַּעַד

מאכט ? מאך דאך שלום צוישן זי בײַדַן, און זאלן זי בײַדַע
דיינע זין זיין".

און אויפגעשטעלט האט זיך יעקב, אונזער פֿאָטער, און
האט זיך פֿאָר גֶּאָט גַּעֲשְׁטָעלַט און מִיט גּוֹרִיס גּוֹוֹיִין גַּעֲגַט
אוֹרוֹי :

„פֿאָטער, דו ווַיִּסְטַּ, ווי אֵיך לַיְבַּ זַי, — יְהֻדָּם קִינְד
מִינְסַ, — אלָעּ זַעֲנָעַן זַי מִינְעַ קִינְדָּעַר בַּיּוֹן צַו דָּעַם יְוָנָגְסְּטָן,
בַּיּוֹן הַיְנִיטִיקָן טָאגּ אַרְיִין. אָוֹן טִיעַר בָּאַצְּאַלְטַהּ האָב אֵיך כָּאָר
זַי — אַפְּגַּעַעַרְפַּעַט פֿאָר יְעַדַּן מִין קִינְד. — בַּיּוֹן-הָאַרְמִי
אַפְּגַּעַדְיִנְטַ, נִישְׁתַּגְּשְׁפָאָרֶט קִינְיַן אַרְפַּעַטַּ, נִישְׁתַּגְּשְׁטַ בַּיְתָאָגּ, נִישְׁתַּגְּשְׁט
בַּיְנָאָכְטַ, יְהֻדָּם שַׁעַפְּעַלְעַ גַּעֲטַרְיִי אַפְּגַּעַוּוֹאָכְטַ. רַחְלָעַן האָב
אֵיך לַיְבַּ גַּעַהָאָט, דָאָךְ לְאַהֲןַ האָב אֵיך נִישְׁתַּגְּשְׁטַ פֿאָרְשְׁעַמְטַ. מִיט
בְּעַנְקָעַנְדִּיקָעַ בְּלִיקָן האָב אֵיך צַו רַחְלָעַן גַּעַקְיִיקַטַּ, דָאָךְ מִיט
לְאַהֲןַ בֵּין אֵיך אַין גַּעַצְּעַלְטַ גַּעַגְּנָגְעַן — וּוַיְיַלְדַּוְוּן האָסְטַ אַיר
נִישְׁתַּגְּשְׁאַנְקָעַן קִינְיַן חֹן, האָב אֵיך זַיך אַוִּיפַּט אַיר מְרַחְםַ גַּעַד
חוּעַן. אָוֹן דוּ האָסְטַ אַוִּיפַּט מִינְעַ קִינְדָּעַר קִינְיַן רַחְמָנוֹת נִישְׁתַּגְּשְׁט
גַּעַהָאָט ? דוּ ווַיִּסְטַּ, אֵיך האָב זַי, ווי מִינְעַ שַׁעַפְּעַלְעַדַּ, אַין
פְּעַלְדַּ גַּעַפְּרִיט אַיְן דַּי הַיְמָלָעַן גַּעַוּוֹיַן אָוֹן דַּעַרְצִילַט זַי כּוֹן
דַּיְרַ, אָוֹן ווּעַן אוּפְּגַּעַוּוֹאָקָסַן זַי זַעֲנָעַן מִיר, אָוֹן מִין בְּרוֹדְדָעַר
עַשְׂוַה האָט זַי פֿאָרְטִילִיקָן גַּעַוּוֹאָלַט, אַיְינְגַּעַשְׁטָעלַט האָב אֵיך
מִין לַעֲפַן פֿאָר זַי אָוֹן דוּ ווַיִּסְטַּ, ווי אֵיך האָב מִין לַעֲפַן
לְאַנְגַּג גַּעַטְרוֹיִיעַרְטַ אַיבְּעַר אַיְינְעַם פָּוֹן זַי — ווּעַן מַעַן האָט מִיר
זַיְן הַעַמְּדָלַ גַּעַבְּרָאָכְטַ — אָוֹן אֵיך האָב גַּעַמְיִינְטַ, אֹזְאָ חַיהָ רַעַה
הָאָט אִים פֿאָרְצּוֹקָטַ. יְעַצְּטַ האָסְטוֹ מִיר זַי אלָעּ אַומְגַעְבָּרָאָכְטַ —
אַיבְּעַר גַּעַגְּעַבְּן הָאָסְטוֹ זַי צַו פֿרַעְמָדָע אַיְן דַּי הַעַנְטַ, אָ, יְעַדְעַר
דִּיעַר ווּאַונְד אַיְזַן מִין ווּאַונְד, יְעַדְעַר זַיְעַר גַּעַשְׁרִיִּי — אָ, אֵיך
קָאָן אַיְן מִין קְבָּר נִישְׁתַּגְּשְׁ אַיְנְרוֹעַן, עַס דַּיְגָעַן צַו מִיר דַּי טַרְעַרְן

ז'יערע אלע אריין,עס רינט דורך מײַן האָרֶץ ז'יערע בלוט, און
יעדע וואונד איז מײַן, און יעדע ל'יד איז מײַן".
און עס איז געווארן אָ גְּרוֹוִיס גַּעוּוִין, ווען די אַבּוֹת האָפּן
ז'יערע ווארט פֿאָר גַּאֲט גַּעֲפִירְט. הִימֵּל אָוּן ערְד האָפּן מִיט
אוֹנוֹזערע פֿאָטְעָרָס מִיטְגַּעוּוִינְט. אָוּן אלע שְׁטָעָן זְעַנְעָן גַּעֲקוּ-
מעַן אָוּן אַרְוֹם זִיךְּ גַּעֲשְׁטָעַלְט, אָוּן די מְלָאָכִים אוּבִּין אַיִּינְהַיִּם.
אלְּצַחְתְּ גַּעֲוִיְינְט. אָוּן פּוֹן גַּאֲטָס אוּגַּן זְעַנְעָן צְוּוִי טְרַעְמָן
אַרְאָפְּגַּעַרְנוּן אַיִּינְם אַרְיִין אָוּן האָפּן די וּוֹאָסְעָרָן אוּפְּגַּעַקְאָכְט
און עס איז גַּעֲגַּנְגָּעַן דַּעַר גַּעֲשְׁרִי פּוֹן די אַבּוֹת פּוֹן אַיִּין עַקְ
וּוֹלְטַ בֵּין צָוָם אַנְדָעָרָן. אָוּן דַּעַרְהַעַרְט האָפּן עס די יִדְעָן בַּיִּ
די טִיכְּן פּוֹן בְּבֵל — וּוֹאָסְ זְעַנְעָן דְּאָרָט גַּעֲזָעָטָן. אַז זִיךְּיַה האָפּן
גַּעֲהַעַדְתְּ דַעַם גַּעֲשְׁרִי, האָפּן זִיךְּיַה די אַבּוֹת דַעַרְקַעַנְט אָוּן האָפּן
גַּעֲזָאָגְט : זִיךְּיַה זְעַנְעָן פֿאָר גַּאֲט גַּעֲקוּמָעַן. האָפּן זִיךְּיַה אַנְגַּעַנוּמָעַן
פֿאָר אָוּגַּן. אָוּן אָשְׁטִילְעָה האַפְּנוֹנְג אַיִּז אַדְוִרְכַּגְעַגְגָּעַן צְוִישָׁן
זִיךְּיַה.

פָּעָר טָעָר גַּעֲזָאָנָּג

יחודם ענטפער. — יהוה שיקט ירמיון משhn רומן; — משה גיט
איינדר די חעלן פון ירדן. משה מיטדען זון און שאערן. —
משה גיט אין אבל די יון באטריען. — די האילה פון
דיאירן. — די גולי אבל די טיכן זיצן. — יהוהש שטים.
משה קומט פאר יהוה אן. — זיין טענה פאר גאט. — די
לוחות קימען פאר פודות געגן ישראל, די מלאכין קומען פאר
פודות געגן ישראל. — משה ענטפער די לוחות און די
מלאכין. — משה רוסט די מוטער רהֶג. — די מוטער רהֶג
פאר גאט. — יהוה גיט מיט ישראל אין גאות ארין.

אלד אנטשוויגן זענען די אבות געווואָרגן,
ציטערנדיך אויף זיינער שטולן זיצן געבליבן.
ווײַ אַ דונער האָט יהוהש-שטום געשאלט און
אייבערגעגןגען מיט דעם שטורם-ווינט פון
איין עק וועלט בי צום אנדערן. באהאָלטן האָבן זיך די
פֿיגֿלען איין זיינער נטען אַריִין, און די ווילְדָע חיות איין
וואָלד האָבן געברומט פאר אַומְבָּאוֹאַסְטָעָר שרעק, ווּאָס
איין אוֹף זיי געפֿאָלָן. געצייטערט האָבן די יסודות פֿון דער
וועלט, ווּעַן יהוה האָט געdoneערט מיט זיין שטים אָזוּי:
„אוֹף מענטשן-צְרוֹת טיט אַיר קְלָאָגָן, אוֹף דעם,
וּאָס דער קערפֿער איין איין געפֿאָגְעָנְשָׁאָפְּט, אַון דעם צער
מן גָּאָט זַעַט אַיר נִישְׁט. אַונְטָעַרְטָעַנְיק אַין דער אַמְתָּה גַּע-

וארן, דאס געועץ איז געשטארבן, און קייןער וויסט נישט מעיר, וווער יהוה איז. גיי, ירמיהו, רוף מיר מײַן שוחט משה بن עמרם. אין זיין האנט האב איך דאס געועץ פאָר די מענטשן איבערגעגעבעו, קומען זאל ער דאָ פאָר מיר, צורייק וועל איך נעמען מײַן האנט פון דער וועלט, וואו זיי האבן מײַן אמת פֿאָרגעַסְן".

און געענטפערט האט ירמיהו מיט־אַ ציטערנדיקער שטיינַס־איך וויסט נישט, וואו משה איז אהינגעקומוּן. גענו מען האסטו אים אין דינע הימלען אַריין, און פֿאָרְהוֹילְן איז ער פון די שטערבלַעכָע: קייןער וויסט נישט, וואו משה איז. וואו זאל איך אים זוכן גײַן? געענטפערט האט יהוה: "גַּיִ צוֹם יְרָדֵן אָוֹן שְׁטָעֵל זִיכְּר בַּיִ זִין בְּרָעָג אָוֹן רֹפֶת אַיִן דַּי וּוּלְן אַריין: "משה בן עמרם, קומ פֿאָר גַּאֲט צֹ גַּיִן!" — אָוֹן ווּיַּזְוּט ער זיך דִּיר".

געגאניען איז ירמיהו, וואו גַּאֲט האט אַיִם באָפּוּילְן, גַּע־שטעלַט האט ער זיך פִּים ברעג פון ירדן. נאכט איז עס גע־וואָן, און געשטורעמת האט דער טיך, אויפגעהוויבן האבן זיך זיינע אַינְדָּן אָוֹן געשטעלַט זיך ווי אַ ווֹאנְד. דעַן גערזונע האבן אַיִן דעם טיך די יידישע טרעַן. אַלְעַ פון גַּלוֹת צִינוּפְגָּעוּרְדָּן, אָוֹן אויפגעלאָכְט האָפָּן זוי דאס ווֹאָסְעָר, געגראָפָּן אַגְּרוֹבָּפִז זִין טִיפְּנָן אָוֹנְטָעָרְגָּוּנְד, אָוֹן גַּעַוְאָרְפָּן האט דער שטראָם זיך באָרגְּדָאָוִית אָוֹן טָאָל־אַרְוָנְטָעָר. גַּעַרְופְּן האט ירמיהו אַיִן דער טוֹנְקָעַלְעָר נאכט צוֹם روַיְשָׂנְדִיקְן טיך צו: "משה, משה! פִּסְט כָּאָר גַּאֲט בְּאָגָעָט". בָּאַלְד גַּעַשְׁטִילַט האט זיך דער יְרָדֵךְ די וועלִי זיך באָרוּקְט, ווי די אָוֹנְטָעָרְטָעָנְיקָע. האָד־בָּאוּאָק סעַנְעַה הִינְט זעַנְעַן זִין גַּעַלְעָגָן אָוֹנְטָעָר זִיןְעַ פִּיס. אוֹו משה אַיִן גַּעַטְרָעַטן אִיבָּעָר זִין פִּין דעם גַּעַטְלָעָכְן סּוֹד אָרוּסִיס, וואו גַּאֲט האט אַיִם אַוְינְגָּעה אַלְטָה. יוֹנְג אַיִן ער גַּעַוְעָז, שְׂוֹאָרָץ, מַעַלְעָדָר

באואקסן זיין געוויכט. און מיטן פיעערדיין גרייפל אין דער האנט, וואס מיט אים האט ער די לוחות געקריצט, גייט ער דער געללעכער קרייצער, העכער פאר אלע, שטארקער פון אלע, טרעת ער אויף די אונטערטעניך וועלן און קומט פאר ירמיהוֹן אָן אויף דעם ברעה, ווי א געללעך געשטאלט: "וואס איז-דער מער? ווער רופט מיך פון מײַן רֵוֶרְוִיס?" – מורה האט אויך ירמיהוֹ געהאָט פאר אים צו זאגן, אָן די יידז זענען אין גלוּת פֿאָרטֿרִיבֿן, האט ער אויך געענפֿערְט: "אייך וויס נישט, וואס עס איי. דו ביסט פֿאָר גָּאָט בָּאָגָּעָרט". געאנגען איי משה צו זיינע פרײַינט צו דער זוּן אָן צו די שטערַן, וואס שיינגען אָן הימַל אָוִיבַּן. גוֹטְ-פֿרײַינט אָן ער געווען מיט זי פון יענער צייט, ווען ער איז גאָטַס גאָסְט אָן הימַל געווען, בַּיִּ דער תורה מקבָּל זיין. האט ער זי געפרעגט: "זָאָגָּט מִיר, אלטַעַ פרײַינט, וויסט אַיר נִשְׁטַע, וואס עס אָיז גַּעַשְׁעַן – וואס גָּאָט האט מיך געלאָוט רופַּן פֿוֹן מִיאַן רֵוֶרְוִיס?" לְאָנָּג גַּעַשְׁוִיגָּן האָפָּן די שטערַן, נישט געוואָלְטַס משָׁהָן דעם צער אַנְטָן. די זוּן האט דאָך צוֹלְעַצְט גַּעַזְגַּט: "דִּין וּוּרָק, מִשְׁהָ, אָיז געווארַן צו נִשְׁטַע, צעשטערַט האט גָּאָט דעם בָּאָנד מִיט יִשְׂרָאֵל, פֿאָרטֿרִיבֿן אַים פֿוֹן זִין לְאָנָּד – דעם בִּיתְהַמְּדָשָׁ פֿאָרְבְּרָעָנט, אָן אַיִּנוֹзָם אָן פֿאָרְלָאָזְטַ דְּרִיְּתַ זִקְרָה אָרוֹם. אָן די הימַלעַן אָיז ער נִשְׁטָא (דערפֿאָר גַּעַשְׁלָאָגָן אָיז אַזְנוֹעַר לִיכְטַס, אויף דער ערְד צוֹוִישָׁן די לְעַבְעַדְיקָע נִשְׁטָא – הערשַׁט דאָס שלְעַכְטַס אָוְבְּעַתָּם. אויף געשטאנען זענען די פֿינְסְטְּרָעַ כְּחֹות אָן שעַרְעַקְן צו פֿאָרְנְעַמְעַן, חֲלִילָה, יְהֻוָּה אָרטַ). די גַּעַד ווַיַּקְסֵן רִיְּסָן אַיִּנְעַרְ פֿוֹן אַנְדְּעַרְן דאָס לִיכְטַ אַרְוִיסַס, וואס מִיר שִׁקְנֵן אַיְבָּעַר זִי. דאָס גַּעַזְעַץ אָיז טוּיט. יְהֻוָּה אָיז אַוּרָק, גַּי, משה, רָאָטוּעַ דִּי וּוּלְטַ פֿוֹן אַונְטְּעַרְגִּין, פִּיר אָיז דאָס רַעַכְטַ צוֹוִישָׁי די מענטשָׁן פֿוֹן דער וּוּלְטַ, צוֹוִישָׁן די חַיָּות אָיז זוֹאָלַד,

זווישן די געוויקסן אין פעלד, – פאר אלעמען האבן כיר
ליך. ברענַג משה, יהוהן דער וועלט צורייך.”
ווײַ משה האט געהערט די טרייעריךע בשורה, האט ער
אַבעָּרגָעָלָאָזֶס וַיְנַצֵּחַ אַלְטָעַ פְּרִינְט אַחַ גַּעֲזָאָגַט צֹו יְרַמְּיָהוּ:
שִׁיר מִזְקָנָת צֹו די יִדְן אַחַ גָּלוּת אַרְיִין, בַּאֲפָרִיעִין וַיְלַא אַיךְ זַיִּי –
אַיךְ וַיְלַא זַעַן, וַיְעַר עַס וַיְעַט מִיר אַיךְ וַיְעַג שְׂטִיעִין.”

געגעמען האט ער זיין געטלעכּן שְׁפָעָרְ-שְׁטָאָק אַיךְ האנט
אַיךְ גַּעֲגָנְגִּישׁ אַיזְנַט אַיזְנַט אַיזְנַט – זְבַּן מִילְּ אַטְרִיט.
גַּעֲגָגְקוּקָט האָבָן אַים די פְּעַלְדָּעָר מִיט אַ שְׁטִילְ גַּעֲבָעָט – אַיךְ
די פְּעַרְגְּ זַעַנְעַן קְלַעַנְעַר גַּעֲוֹאָרַן פָּאָר אַים, דַּעֲרַשְׁרָאָקַן זַיִּד
אַיךְ אַיזְנַט זַיִּטְן זַיִּד אַפְּגָעָרוֹקָט. אוַיסְגַּעַשְׁטָרָעָקָט האָט די ערְד
נַאֲךְ אַים די הענט – אַגְּנַעַכְאָפְט אַים בַּיְּ זַיִּן קְלַיְּד אַונְנַעְנַע
בְּעַטְנַע זַיִּד אַזְוִי: “אַ, לִיְּ, מִשְׁהָ, די יִדְן פַּן גָּלוּת אַוִּיס, בְּרַעְנַג
מִיר וַיְזַעַר די קִינְדָּעָר צְרוּיךְ”, – גַּעֲבָעָטָן האָט זַיִּד, וַיְיַאַת
מוֹטָעָר. וּוֹאָרִים גַּעַשְׁוֹאוֹיָרִין האָט די ערְד אַין דַּעַם טָאָג, וַיְעַנְנַע
ישראל אַיזְנַט פּוֹ אַיר פָּאָרְטָרִיבָן גַּעֲוֹאָרַן, אַז זַיִּ דַּאֲרָה קִיְּזַעְנַע
תְּבָאָות פָּאָר אַנדְעָרָעַ נִישְׁט אַרְוִיסְבְּרַעְנְגָעַן. פָּאָרְשָׁטִיְּנַעַט
הָאָט זַיִּ אַין זַיִּר די קוֹוָאָלַן פַּן אַיר חִוּת אַונְנַע די זַאֲפָטָן אַיךְ
אַיר טִיפְּעַנְישָׁ בָּאַהֲלָתָן פָּאָר אַירְעָ קִינְדָּעָר, וַיְעַנְנַע זַיִּי וַיְעַלְנַע
צְרוּיךְקוּמָעַן צֹו אַיר.

געטראָפָן האָט זַיִּי מִשְׁהָ בַּיְּ דִי טִיכְיָן פַּן בְּכָל זַיִּצְן, אַיךְ
די רִיטְעָרְ-גַּעֲוִיְּקָסְן בַּיְּ דִי בְּרַעְנַג אַוְיְפְּגַעַה אַלְטָן האָבָן זַיִּי זַיִּר.
זַיִּעְרָע פִּידְלַעַן אוֹחֶף די צְוֹוִיגָן אַוְיְפְּגַעַה אַגְּנַעַן, אַונְנַע די האָרְפָּעָס
לִינְגַּן צְעַבְּרָאָכָן צֹו זַיִּעְרָע פִּיסְסַט. זַיִּעְרָע בְּלִיקָן זַעַנְעַן מִיטַּעַנְקָן
שְׁאָפְט צָוָם וּוְאָסָעָר גַּעֲוֹעַנְדָט. דַּעֲרַמְאָנָט האָבָן זַיִּי זַיִּר אַונְנַע
יַרְדָּנָס וּוְעַלְנַע אַונְנַע דַּעַם שְׁלֹוחָס שְׁטִילַן שְׁעַפְּטַשְׁעַן, אַונְנַע הָעָרָן
הָאָבָן זַיִּי פַּן וּוְאָסָעָר גַּעֲזָאָלַט אַגְּרוֹס פַּן זַיִּעְרָה הַיִּם, וְאָסָע
די וְעַלְנַע בְּרַעְנְגָעַן מִיטַּן שְׁטָרָאָם מִיטַּן. פָּאָרְלָאָנְגָט האָט פַּן זַיִּי

דער פײַנט ציָונָס געֶזָאנְג, יְרוּשָׁלַיִם לֵיד. ווֹי אָזָה קָאנְעָן
 מיר דיר זינגען ציָונָס געֶזָאנְג אָרִיךְ פֿרְעָמְדָעָר עֲרֵד! אָפְגָעְבִּיסָן
 האָבָן זַי זַיךְ דֵי פֿינְגָעָר פָּנָן זַיְעָרָעָה העַנְטָה, צַעֲפָרָאָכָן דֵי
 האָרָפָן צַו זַיְעָרָעָה פִּים, אָוָן אַיְפָגָעַשְׁתָּאָנְעָן וְיַי אִיןְ מָאן,
 אָוָן אַ גְּרוּיסָעָה שְׁבָועָה גַּעַשְׁוָאוּרִין, דֵי שְׁבָועָה פָּנָן אַיְבָּיקָן
 קְיֻוםָן. אָ, גַּעַצְיְּתָעָרָטָה האָבָן בְּבָלָס וּוְאָסְעָרָן פָּנָן יְשָׁרָאֵלָס גַּעַ-
 טְרֵיְעָן וּוְאָרטָה, - וּוְאָס עַד האָט צַו זַיְן עֲרֵד גַּעַשְׁחָאוּרִין:
 פְּאָרְגוּסָן וּוְעָן מִיר וּוְעָלָן דִּיךְ, יְרוּשָׁלַיִם, זָאָל וּהָעָן אָנוֹנוּרָעָ-
 רַעַכְתָּעָה האָנְטָ פְּאָרְגוּסָן, אָנוֹנוּרָעָ צָוָנָג צָוָם גּוֹמָעָן צָוָגָעָ-
 קְלָעָפָט — וּוְעָן מִיר וּוְעָלָן דִּיךְ נִישְׁטָ דּוּרְמָאָנָעָן, יְרוּשָׁלַיִם,
 בַּיְ אָנוֹנוּרָעָ פְּרִיְידָן.

גַּעַטְרָאָגָן אָוִיףָה דֵי פְּלִיגְלָעָן האָט דָעָר וּוְיַנְטָה דֵי בְּשָׂוָרָה
 נָאָךְ צַיְּוֹן צּוּרִיק אָוָן אַוְיְסְגָעַשְׁפְּרִיִּיט זַי וְיַי אָטוֹי אַיְבָּעָרָדָי
 פֿעַלְדָעָר אָרוּם. אַיְנְגָעַזָּאָפָט האָט אַיְן זַיךְ דֵי עֲרֵד יְשָׁרָאֵלָס
 גַּעַטְרִיְּשָׁאָפָט אָוָן זַי טְרָאָגָט זַי וְיַי אָגְטָלְעָכָן זַוְיְמָעָן אַיְן
 אָיר שְׁוִיסָה. צִיְּתָיְקָן לְאָזָט זַי דָעָם זַוְיְמָעָן אַיְן זַיךְ אָוָן טְרָאָגָן
 וּוְעָט זַי אַמְּאָלָה דֵי פֿרוּלָט פָּנָן דָעָם גַּעַטְרִיְּעָן וּוְאָרטָה. —
 אָזוֹיָה האָבָן זַיךְ מַוְתָּעָר אָוָן זַוְן דֵי העַנְטָ גַּעַגְעָבָן אַיְבָּעָר זַיְעָרָעָ-
 שְׁוֹנוֹאִיםָ קְעָפָה — אָוָן באַהָאָפָטָן זַיךְ בֵּין הַיְנָטִיקָן טָאָג אָרְיָין. —
 אַוְיְפָגָהְוִיְבָן האָט יְשָׁרָאֵלָה דֵי אָוִיגָן אָוָן מַשְׁהָן דָעָרָ-
 זָעָן: עַד שְׁטִיְיט פָּאָר זַי. אָוָן אָגִיסָטָ פָּנָן גָּאָט אַיְן אָרִיךְ
 בְּעַרְגַּעַגְעָנָגָעָן אַיְבָּעָר זַי: „מָשָׁה בָּן עַמְרָם אַיְזָה דָא צְוִישָׁן
 אָוָנוּ“ — אַרְאָפָגָעָנוּמָעָן אַיְזָה גַּעַוּאָרָן דֵי קָלָהָ פָּנָן גָּלוֹת פָּנָן
 זַי אָוָן באַפְּרִיְיט וּוְעָן דֵי קָנְעָכְטָה : דֵי קָיְטָן פָּנָן דֵי
 העַנְטָ אַרְאָפָה, דֵי קָנְעָכְטָשָׁאָפָט פָּנָן דֵי נְשָׁמוֹת, אָוָן
 עַס צִיטָעָרָט שְׁוִין דֵעָי פְּיַינְט פָּאָר זַיְיָן פְּרִיְעָן בְּלִיקָה. גַּעַ-
 קְלִיבָן האָבָן זַיךְ אָרוּם דָעָם שְׁעַפְעָרָדָה דֵי שְׁעַפְעַלְעָעָר אַלְעָ-
 עָס פְּינְקָלָט זַיךְ אַזְנָעָן דָעָר זַוְן דָעָר גַּעַטְלְעָכָר שְׁעַפְעָרָה.

שטאק אין משה האנט, און עס ציון זיך פון אים די
 שטראלן=פעדעם ארויס און קניפן צו זיך און ציון צו זיך
 איטליך יידיש הארץ. גערופן האט ער מיט זיין שטימ, און
 געהערט האט דאס פארבלאנדזשטעט שעהעלע דעם ש: פערס
 קול איבער די בערג שאלן און ווי קערט שוין צו דער טשע=
 רעדע צוריק. אינגעזאמלט זענען זיין שוין ארום אים. עס
 הוויבט אויף דעם שטאק דער גראיסער שעבער איבער די
 שפֿ און ווייזט זיין דעם וועג קיין ציון ציון צוריק. – אבער
 יהוהס שטימ, ווי א געוויטער קומט זיין אן צו גיין: „משה,
 שטי! נאך נישט איז געקומען די צייט. – נאך נישט איז
 די גאולה צייטיק. פיל נאך פארקנעצבעט זענען דא
 צחישן זיין – צו קלײַן דאס הארץ, דער גײַסט פאָר=
 שקלאָפט – א פאָלַשׁ גאולה וועט דאס זיין“. אַפְּגָּעַלְאָזֶט
 האט זיך דעם שעבערים האנט, די שטימ פאָרשטוּמַט, און
 מיטה פאָרשוֹאנְדַן ווערט פון זיין. עס שוועבט נאך די
 שטימ פון כרייהיט און די הערצער ארום: עס שוונידלט
 נאך דאס ליכט פאָר די אויגן פֿאָרְבִּי: נאך הוויבט
 און שטארקט זיך דער גײַסט, און די הענט גײַען שוין איז
 די אייזערנע קײַיטן צוריק אַריַין, עס בויגט זיך שוין דער
 רוקן צו זיין יאָך אַין דעם אייזערנע שטאנג. עס שימערט
 נאך פון דערוּיטַנס נאָר קוּם, קוּם דאס פֿאָרְגָּאנְגָּעַן ליכט
 און קוּסְטַ מיט בענקשאָפט צוריק – זיין זען עס נישט מער.
 ביַיַּ דער אַרְבָּעַט זענען זיין דער פֿינְסְטְּרָעַר נאָכְטַ פון
 זיעַר גַּעֲפָנְגַּעַנְשָׂאָפְטַ פֿאָרְזּוֹנְקָעַן.

אַוּוּק אַיז משה פון זיין, צו גאָט גַּעֲגָנְגָעַן, גַּעֲטְרָאָפְן
 האט ער נאָך די אַבָּות אַרום יהוהן זיצן. ווי זיין האָבָן אַים
 דערזען, האט זיך דערוּעַקט דער גַּעֲשָׂרִי אַוְיפְּסְנִי: „משה,
 פון וְזָעַן קְוִמְסְטָרוֹ צוֹ גַּיֵּן, האָסְטוֹ דיַיַּ קִינְדָּעַר גַּעֲזָעַן?“ –

געזען האב איך זיין. – וואס האט געמאכט מיט זיין דער פײַנט? – א טיל האט ער געטויט, א טיל פאר שקלאָפֿט פאָרקייפֿט.

און געטרעטען אייז משה פאר יהוּהן און געזאגט אוזי: יהוּהן, וואס האָסְטוּ מיט יִשְׂרָאֵל געטאָן? פֿאָרְלָאָזֶט האָב איך מיר אויף דיר, געפֿירט האָב איך זיין פֿערצִיךְ יִאָר אַין דער מְדֻבָּר אַרוֹם אָוֹן אַפְּגַּעַהַיָּת האָב איך זיין פֿאָר דִּין גְּרִימְצָאָרָן. פֿאָר שטעלט האָב איך זיין פֿאָר דִּי שְׁפִּינְזָן פֿוֹן דִּין כָּעֵס – אלֶּצֶן גענומען אויף זיך אָוֹן מִיט מִין אַיְגָן. לְיִיב באַשְׁרִיעָמֶט זַיִן פֿאָר דִּיר. בֵּין דִּי טוּיעָרָן פֿוֹן צִוְּן האָב איך זיין צּוּגְעַפְּרִיט. מִיר האָסְטוּ גַּעֲלָאָזֶט פֿוֹן דְּרוּיסְטָן שְׁטִיְּן – זַיִן האָסְטוּ אַין לְאַנְד אַרְיִינְגְּגַעְפְּרָאָלֶט. גַּעֲפָלָן בֵּין אַיך אויף דִּי קְנִי פֿאָר דִּיר אָוֹן געבעטען האָב איך זיך בַּיִּר דִּיר – לְאֹזֶן מִיר אַין אַרְץ-יִשְׂרָאֵל אַרְיִין. נִישְׁט געבעטען האָב איך פֿאָר מִיר, נִישְׁט פֿאָר מִיר לְעֵבֶן גַּעֲוָאָלֶט – אַ, גַּעֲפָרְכֶּט האָב איך זיך זיין צַו לְאֹזֶן מִיט דִּין כָּעֵס אַלְיִין. גַּעֲשׂוֹאוֹרָן האָסְטוּ, אֹז דָּעָר = מאָנָעָן ווּעַסְטוּ דִּיך אָן מִיר אָוֹן רְחַמְנוֹת האָבָן אויף זַיִן. וואס האָסְטוּ געמאכט מיט זיין אַיך פֿאָרְלָאָנגְשְׁפָט פֿוֹן דִּיר! האָט יהוּה גַּעֲרוֹפָן פֿוֹן הִינְטָעָר דָעַם ווּאַלְקָן אַרְוִיסְט, אָוֹן געברומט האָט זַיִן שְׁטִים ווִי אַגְּעוּוֹין: „זַיִן האָבָן גַּעֲזִינְדִּיקְט, מִשְׁהָן. דִּין תּוֹרָה נִיעַט אַפְּגַּעַהַיָּת, דָּאָס גַּעֲזָעָן, דָוְרָךְ דִּיר גַּעֲקָרִיצְט – פֿאָרְשָׁעָמֶט, בַּאַלְיִידִיקְט, באַשְׁמוֹצְט. זַיִעַר האַרְיִץ פֿוֹן גַּרְוָונְט אִיז פּוֹלְמִיט זַיְנָד, אָוֹן פֿאָרְשִׁיקְט האָב איך זיין פֿוֹן מִיר.“

אָבְעָר מִשְׁהָן האָט פֿאָר גַּאָט גַּעֲרָעְדֶּט: „וואס אִיז זַיְנָד? חַעַר האָסְטָס גַּעֲשָׁאָפָן? אַלְיִץ קוּמֶט פֿוֹן דִּיר. מִיר זַעַנְעָן דָעַר לְיִם אַין דִּין האָנְטָס. דו בִּיסְט דָעַר פֿאָטָעָר פֿוֹן אָוֹן. אויף דִּין זַעַג גַּיְעַן מִיר–וואס אִיז גּוֹט אָוֹן וואס אִיז שְׁלַעַכְּטָס –

וואס הויס דער מענטש ? ווער וועט קומען און עדות-זאנז,
וואס איז זינד ?

געזאגט האט יהוה : **קומען זאל דיין** ווערך און
שטעלן זיך קעגן זייל . - באלאד האט זיך דער הימל אין
פייער געצונדן אין די לוחות געווחין . געללאקערט האבן די-
טאחולען אין דער נאכט , און א פיעיערדיקע האנט האט גע-
שריבן אין זייל : לא חגנוּבַּ, לא תרצהַ, לא תענהַ ברעך ער
שקר . געבערענט האט יעדעס ווארט , און מראפנס בלוט
האָפַן גערונגען פון זייל און געשרגיגן : **פארבלוֹטִיקְט זענען**
מיר געווארן פון יעדן שטאָך . יעדעס שלעכטס האט ווי א
דארן געשטאָכן אין אונז אריין , און מיר טרייפן בלוט .
געווחיינט האט יעדער אוט און געזאגט : **געשטראָלֶט האָבָן**
מיר ווי א געללאָך ליכט , יעד זינד האט א פלאָק גע-
חוֹרְפַּן אוֹיף אונז , און טונקל איז געווארן אונזוער שיין . אונז
געקלאָגט האָבָן די לוחות און געוווין די זואנדן , וואס
געשלְאָגַן זענען זייל געווארן מיט זייל דורך ישראלס זינד .
אָפַעַר נישט געשוויגן האט משה , געשטעלט האט ער
זיך קעגן די לוחות , געקוקט זייל איז אָוֹתִיות אָרֵין און גע-
זאגט אָזַוִּי :

געזעץ – איך האָפַן איך געשפָּן און ווי א געשפָּאן
אויף דעם מענטשנס פרײַען ווילן געווארפָּן – צו די פעלקער
פון דער וועלט האָפַן איך איך אָרוּמְגַעֲפִירְט , און קיינער האט
זיך נישט געוואָלֶט בינדן מיט אייער זאָ און זנין . געקומען
אייז ישראָל , מיט ליבע גענעמען אויף זיך דעם יאָך , פֿאָרְשְׁטִיעָ
נערט זייל געפִּיל , אויסגעַרִיסַן דעם ווילן פון זיין הארץ און
אָום קרבָּן יהוהן געבראָכט . אָזַוִּי שלעפָּט ער זיך אָרוּם מיט
אייער געשפָּאן אויף זיינע הענט אָיבָּעָר זיין בלוטיקן וועג
ביזן היינטיקן טאג אָרֵין – יעצעט קומט אָיר עדות-זאגן אויף
אָים ! וואס אָיז ? ער האט אָיְיעָרָע צען געבעאָטן נישט גע-

היט! – וווער האט דען יא אָפְגַעַהִיט? וואו איז דא דאס גוטס-
ווען איר רופט שליעכטס, וויזט מיט די גערעבטיקיט, –
ווען יידן זענען אומגערכט".

געוכט האבן די פיערדיקע אותיות איבער דער איר
בערטלאך פון דער ערעד די גערעבטיקיט און נישט געפונען
האבן זי אונטער די לעבעדיקע אויף דראָערד. פאָרלֶאַשָּׁן
האבן זי זיך אין דעם הימלַֿים. אויסגענגאנגען איז דער היי-
ליךער פלאָם פון די לוחות, ווי אַשְׁלָאָף, און פארשוואָונדַן
אין הימלַ צורייך.

אָרָאָפְגַעַרְאָכַט האט אָבָעָר יהוה די גערעבטיקיט פון
הימלַ אָרָאָפַט. אויפגעשטעלט האט ער זיינע מלְאָכִים רַיְעַנְדַּן
וואַיְזַן: פון דורךויכטיקון לאָזָר-לייכט זענען זיירע אַיְדָעַלְעַ
געשטאלַטַן אויסגעגאָסַן געוווען און אין וואָלְקָן-העמדַעַךְ
אנגנטעטַן. זיירע געזיכטער געלְוִיכְטַן האבן פאָר לַוְיטַעַר-
קייט – ווי קינדער, פין קיין שליעכטס נישט געווואָוסט.
געשטאנען זענען זי פאָר משָׁהָן און פאָר די אַבּוֹת און מִיט
גוטסקייט, ווי קינדער, אויף דער ווועלַט געקוּקט. געווונגאנ
האבן זי אַינְיַינְעַם אַ געטַלְעַךְ לֵיד און גַּזְאָגַט אַזְוִי:
"דורךויכטיק זענען אָנוֹזָעַרְעַץ לַיְיָבָעַר", יעדער געדאנק פון
שליעכטס וואָלַט אויף אָנוֹזָעַרְעַץ אַ לְּיָיכְט אַ פְּלַעַק גַּעַזְאָרְפַּן – זַעַן,
אויף מִיד זענען באָפְלַעַקט. אַזְוִי זַאֲלִישְׁרָאֵל זַיִן".

אָבָעָר נישט אָפְגַעַשְׁרָאָקָן איז משה געווארן פָּאָר זַיִן,
געשטעלט האט זיך אָנוֹזָעַרְעַץ לְמִיחְצָה יוֹשֵׁר פָּאָר די מלְאָכִים.
געשטארבן איז אין אַים דער מלְאָך, און ווַיְדַעַר גַּעַבְרִיךְן
געווארן דער מענטש. אין זיין הימליישן לַיְיָב האט גַּעַן
שלְאָגָן מענטשְׂן-הָאָרֶץ, אָרוֹן מִיט מענטשְׂן-שְׁמִיכְלַן אויף די
לַיְיָפָן האט ער אויף די מלְאָכִים געקוּקט און גענטפְּרַט
אווֹי :

אָ, שִׁין זַיִט אֵיר, מְלָאכִים-קִינְדָּעֶר! פֹּון מַעֲנְטְשָׁלָעֶן רַיְנָעַם גַּעַדְאָק גַּעַשְּׁאָפָּן, פְּלַאַטְעָרֶת אֵיר אַיְנָ אַיְבִּיקָּן הַיְמָלָד-רַיְיךְ אַרְוּם. אֵיר בָּאַדְּט אַיְעָרָע לְאַזְוָר-לְיִיבָּעָר אַיְנָ וּוְאַלְקָן-לִיכְטָ אַרְן דִּינְגָּט פָּאָר גָּאָט דָּס אַיְבִּיקָּע לְוִיבָּלִיד. בָּאַפְּרִיְּטָ פָּן מַעֲנְטְשָׁנָד-לְאָסְטָן, וּוַיְסָט אֵיר נִישְׁטָן, וּוְאָסָט קְנָהָ אַוְן שְׁנָה אַיְגָן. קִין תָּאוּה אַיְנָ אַיְיעָרָע הַעֲרָצָעָר, קִין לְיִבָּעָ, קִין כְּעָסָט, דְּרַעְמָלָט אֵיר אַיְנָ אַיְיעָרָה הַאַרְפָּן-שְׁפִילָן אַיְגָן. צַו אַוְנוּ קוּמָט אַרְאָפָּ, אוּפָּ דָּעָרָ עַרְדָּ וּוְאוֹינְטָן, זָלְלָן דִּי זָאָפָּטָן פֹּון דָּעָרָ עַרְדָּ דָּוָרָק אַיְיעָרָע לְיִבָּעָ אַדוּרְכְּרִינְגָּעָן, אַוְן בְּלִיעָן זָאָל אַיְקָן דָּעָרָ מַעֲנְטָשָׁן, גַּעַבְרָעָנָט מִיטָּ דִּי גָּלוּטָן פֹּון מַעֲנְטְשָׁלָעֶן וּוְיָלָן, צַעְפָּרָעָכָט אַיְעָרָע הַעֲרָצָעָר פָּאָר גָּאָט. נַשְׁמוֹת הַאָט אַוְנוּ גָּאָט אַיְן עַדְיִשָּׁע לְיִבָּעָ גַּעַגְעָבָן, וּוְיָלָן הַאָבָן מִיר זִיךְרָ אַלְיָין גַּעַ-שָׁאָפָּן. אַוְן אַוְנָטָעָר דִּי שְׁמִיעָן פֹּון אַוְנוֹזָעָרָ פָּאָרְלָאָנָגָעָן בְּרָעָנָ-שָׁאָפָּן. גַּעַן מִיר אַוְנוֹזָעָר הָאָרֶץ. אַזְוִי גַּעַגְלִיט אַיְן דִּי מַעֲנְטְשָׁלָעֶבָּעָ פְּלַאַמְעָן, וּוְעָרָן מִיר צַו גָּאָט. אוּפָּה מַעֲנְטָשָׁן זַעַנְטָ אֵיר גַּעַךְ-מַעַן עֲדוֹת זָאָגָן, וּוְאוֹינְטָן מַעֲנְטְשָׁלָעֶכָּעָס אַיְנָ אַיְעָרָע בְּרוֹסָטָן? דָּעָרָנְעָרָט אֵיר זִיךְרָ מִיט זִיְּן שְׁפִיּוֹן?.. אַיְזָן וּוְיָלָן אַיְנָ אַיְעָרָע לְיִבָּעָר דָּא?"

פָּאָרְשָׁוּיָגָן זַעַנְעָן בָּאַלְדָּ דִּי מְלָאכִים גַּעַוְאָרָן, אַפְּגָעָרוֹקָט זִיךְרָ אַזְיִיט, — וּוֹי אַוְינְטָהָבָן זִיךְרָ מַשְׁהָס וּוְעָרְטָעָר פָּאָרָ-טָרִיבָן, אַוְן גַּעַוְעָנְדָט הַאָט עָרָ זִיךְרָ צַו גָּאָט אַוְן וּוְיִטְעָר גַּעַרְעָדָט אַזְוִי:

"וּוְעָלָטָן הַאָסְטוּ בָּאַשְׁאָפָּן, הַיְמָלָעָן אַן אַן עַק. עַט אַיְזָן נִישְׁטָן אִימְשְׁטָאנְדָּ קִיןְגָּעָר צַו בָּאַנְעָמָעָן דִּיְיָן הַיְמָלָס אִומְעָנדָ-לְעָכְקִיט. עַט שְׁטָרָאָמָעָן דִּי אַיְבִּיקָּעָ וּוְיָנְטָן אַיְנָ דִּי אַיְבִּיקָּעָ נְעַכְתָּ אַרְוּם, אַיְנָ דִּיְנָעָ פָּאָרְבָּאָרְגָּעָנָעָ וּוְעָלָטָן עַרְגָּעָן-זָוָאָ; עַט גַּוְיִפְּ, דִּי שְׁטָעָרָן אַיְנָ זַיִעָרָ אַיְבִּיקָּן הַיְמָלָד-קָרִיאָ. אַוְן אוּפָּה אַלְצָהָ הַאָסְטוּ דִּיְנָ אַוְיָג. שְׁטוּרָעָמְדִיקָּ אַיז אַבָּעָר אַוְיךְ דָּס קְלִינְגָּעָ

מענטשן-הארץ. דו זעט זי איזורך. עס וואוינען דערינגען די
ברזוננדיקע ווינטן און שטורהעמ, ווי די כוואלאיעס אין די
ימים, און און א סוף איז איר גראנד. קייןער וויס נישט אירע-
דרכים אין א מינוט ארום. פול' מיט סודות, ווי דיין פארבָּאָר-
גענע וועלט, אייז דעם מענטשנס הארץ. דו אײַנער זעט זי
איזורך, וויסט אירע באהעלטנישן, פארשטייסט זי – און
קאנסט איר נישט מוחל זיין? אַ שוואָך באשעפֿעניש האסטו
אויף דיין וועלט באשאָפּן – ווי לִים זיין הארץ איז וויך.
עס זעט די לִיד פון צוֹוִיטֵן און קאן מוחל זיין".

אויגערופּן האט משה אונער מوطער רחל. זי איז גע-
קומען פאָר גאָט צו גײַן פון דעם בית-להחֶם-וועג, וואו זי האט
גבְּלָאַנדזשעט אין די פעלדער אלַּיְּין און איז נאָך אירע
אַרוֹיסְגַּטְרִיבְּעָנָעּ קִינְדָּעָר נָאָכְגַּעְגָּנָגָעָן. אַין אַיר וויסְטֵן גע-
וָאנְד, מיט דער שבת-קרויין אויף אַיר קָאָפּ, האט זי בַּיִּדְעָר
לבנה-שיין צוגעדייקט זיירע טויטע קערפֿערַס, וואָס פָּאָר-
שפְּרִיט זענען זי געווען אַיבָּרָן ווועג. זי איז גַּעֲגָנָגָעָן, אַון
פון אַירע טויטע אויגן האבן טויטע טרערן גערוונען. גענומען
האט זי משה בַּיִּדְעָר האנט און פאָר גאָט אַון פָּאָר די אַבות
געפִּירָט. זי האט זיך פָּאָרָן רְבּוֹנוֹ-שְׁלֹּוֹלְמָן גַּעַשְׁטָעַלְט אַון
מיט געווין געזאגט אַזְוִי:

"דו וויסט, רְבּוֹנוֹ-שְׁלֹּוֹלְמָן, ווי אַיך האָפּ דיין קְנֻעַכְת
גַּלְּיפְּט, געדינט האט ער פָּאָר מִיר בַּי מִין פָּאָטָעָר לְבָן זִיפְּן
האָרטָע יָאָר. מִיר האָבָן אַינְיַינָעַם די חְדָשִׁים גַּעַצְיַילְט, דִּיטָעָג,
די שעהן. אַון אָז עס אַיז גַּעַקְוָמָעַן די צִיִּיט, וווען אַיך זָאָל די
זַכְיהָה האָבָן צו זִין יעְקָבָס ווַיְיָב – האט דער פָּאָטָעָר אַים מִין
שׂוֹעַסְטָעָר לְאָה אַין גַּעַצְעַלְט גַּעַשְׁיקָט. גַּעַוּוֹסְטָה האָפּ אַיך
דערפּוֹן אַון מיט יעְקָבָן זִיך אַסְמָן אַפְּגַּעַמָּאָכָט, אָז דערקענען
זָאָל ער אַיז דער טוֹנְקָעַלְעָר נָאָכָט. דָאָר, אָז עס אַיז גַּע-

קומען די חתונה-ענקט, האב איך אויף מײַן שווועסטער לאהן רחמנות געהאט, אויסגעזאגט האב איך איר דעם סוד, ווּאָס איך האב מיט יעקבן געהאט, און זיך אונטער דעם געלגעער אַרְזֶנְטֶעֶר גָּלְגִּילִיָּגֶט. געהרט האב איך זיינְרָע טרייסט-רייז, זיינְרָע קושן, זיינְרָע געוויין. און אַפְּוִירְגֶּעֶר עֲדָת האב איך צו אַים פֿון אַונְטֶעֶר בְּעֵט, אֹז עַר זָאָל מֵיַּן שְׁטִים הַעֲרָן אָזְנָשֶׁט ווּסְעָן, ווּעַר עַט אַיז מֵיט אַים. אַיך פִּין נָאָר אַ גָּעוּווִינְלָעָכֶר בְּשֶׁר-זְדָם אָזְנָה האָב מֵיר אָזְנָה מֵיַּן שְׁוֹועַסְטֶר נִישְׁטָמָנָה גַּע-וּקָן. דוֹ, ווּאָס דוֹ פִּיסְט דַּעַר אַינְצִיקָּעָר לְעַבְּדִיקָּעָר אוּפִּיךְ דְּשָׁאָר. וּזְעַלְּט, האָסְט דִּיר אָז האַלְּזָן אָז שְׂטִיעָן מַקְנָה גַּעֲוָעָן, ווּאָס יִדְןְּ האָבָן גַּעַדְינְטָן צו זַיִּי.

אנטשוויגן איז באַלְד יהוה געווארן פֿון אַירְעָרִיךְ, אוּפִּיךְ געהיבּן האָט עַר זִיךְ פֿון זַיִּן אַרט אָזְנָה גַּעַבְּלָאָזְנָה מֵיט זַיִּן ווּאָלְקָן אַרְום אָזְנָה אַרְום. אָזְנָה אַוְיסְגָּעָרוּפָן: «רָחֵל, דָּרְהָאָסְט רְעַכְּט. דוֹ האָסְט גַּעַלְעָרָנט יהוהּן, ווּי עַט דַּאֲרָף צו זַיִּן. פָּאָר דִּיר ווּילְ אַיךְ מֵיט זַיִּן גַּלוּת גַּיִּין אָז אַוְיפָּהָאַלְּטָן זִיךְ מֵיט זַיִּן, בִּין דַּי גַּאוֹלָה ווּעַט קְוּמָעָן».

אָזְנָה פָּאָרְלָאָזְט האָט יהוה די אַבּוֹת אוּפִּיךְ זיינְרָע ערְטֶר זַיִּן, פָּאָרְלָאָזְט האָט עַר מְשָׁהָן אָזְנָה דִּי מְטוּעָר רָחֵל, פָּאָרְלָאָזְט האָט עַר דֻּעַם גַּאנְצָן הַיְמָלְךָ-קָרְיִיז – אָזְנָה אַנְגָּעָנוּמָעָן מְעַנְטָשָׁ-לְעַכְּעַס גַּעַשְׁטָאָלָט אָזְנָה אַיז גַּעַגְּנָגָעָן מֵיט דַּי יִדְןְּ אַיז גַּלוּת אַרְיִין. אַנְגָּעָטְרָאָפָּן האָט עַר זַיִּי בַּיְ דַּעַט טִיךְ פֿון בְּבֵל זַיִּן, אַרְיִינְגַּעַגְּגָעָן אַיז עַר צְוִישָׁן זַיִּי. אַזְוִי האָלָט עַר זִיךְ אַיז גַּלוּת אוּפִּיךְ אָזְנָה גַּיִּיט מֵיט זַיִּן פֿון טִיךְ צו טִיךְ. ווּאוֹ עַס אַיז דָּא זַיִּן, ווּאוֹ עַס אַיז דָּא לִיְּזָד, אַיז עַר דָּעָרְבִּי. עַר הערט דָּאָס גַּעוּווִין, עַר זַעַט דַּי שָׁאנְד, אָזְנָה דִּי אַנְמָאָכָט זַעַט עַר – אָזְנָה ווּי זַיִּי, ווּאַרט עַר אוּפִּיךְ דַּי גַּאוֹלָה. דָּאָד אַלְּיִין קָאָן – עַר נִישְׁטָוּן ווּזְרָן אַוְיסְגָּעָלִיּוֹת – זַיִּי יִדְןְּ מְזוֹן זַיִּן צו דְּשָׁאָר

גאולה גרייט. ער וווארט אויף דער ריכטיקער רגע, ווען זיין
וואלן נאך דער גאולה בענטען, וווארפֿן די קיטין פון גלוות פון
זיערַע הענט, הויבּן זיינַע נשות צום הימל צו באפרִיעַן
זיערַע געמייטער און נאך דער גאולה שרייען. א, יהוה וועז
וואדען דאן באפרִיט מיט זי צורייך. קרייגן ווועט ער זיין מאכָא
פֿון די יידנס קראפֿט. באפרִיעַן ווועט ער די וועלט. זון און
שטערַן ווועלן צורייך קרייגן זיינַע לייכט; אונטערגִּין ווועט
דאָס שלעכטס — און יהוה אלְיאַן ווועט קיניגן איבּער דער
וועלט.

Printed in Poland

צענטראלער ביכער-לאגער
"קולדטור-ליגע"
ווארשע, לעשנא 40, וו. 11

